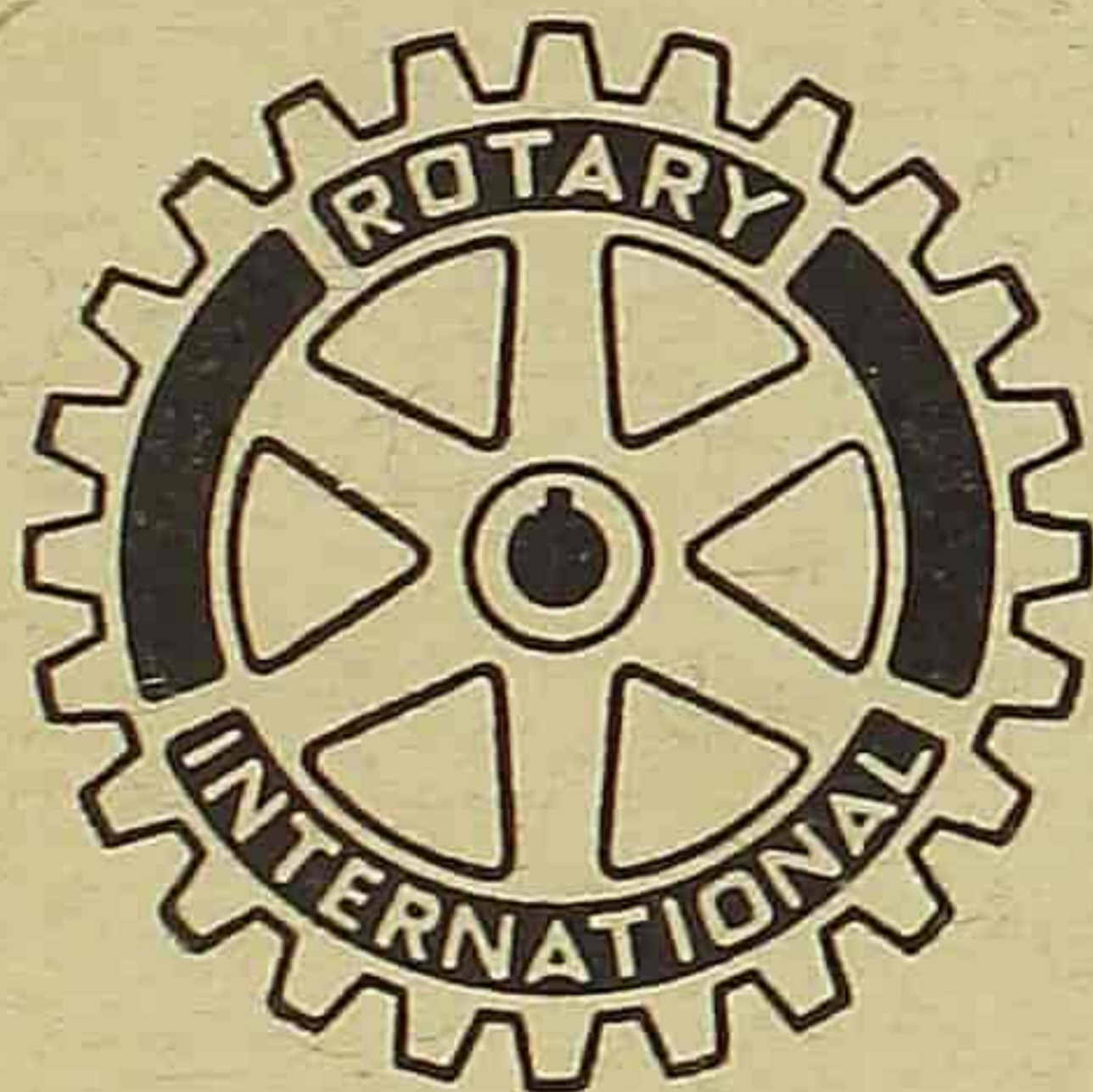

JUGOSLOVENSKI ROTAR

С А Д Р Ж А Ј / C O N T E N T S

IV писмо губернера 77 дистрикта — IVth Letter of the Governor of 77th District :
Dr. Milan Stojadinović / Rotarski glasovi o pšenici — Rotarian opinions on wheat :
(*Dr. M. Axelrad* — Zagreb ; *Dr. Branko Petrović* — Novi Sad ; *Julius Kiš* — Osijek ;
Dr. Gliša Stojić — Pančevo / Ротарство и слободно зидарство — Rotary and
Free masonry : *Damijan J. Branković* / Стоби — Stobi : *Dr. Vlada R. Petković* /
Jedno rotarsko delo — *Dr. V. Kujundžić* / Istorija rotarstva u Jugoslaviji (III. Osni-
vanje kluba u Osijeku) — History of Rotary Movement in Yugoslavia (III. Founda-
tion of Osijek Club) : *Rudolf Knežević* / Život R. C. u Jugoslaviji — Life of Rotary
Clubs in Yugoslavia — R. / Život R. C. izvan Jugoslavije — Life of Rotary Clubs
outside Yugoslavia : *V. K.* / Naši gubitelji — Obituary.

O K T O B A R 1 9 3 3 B E O G R A D

Посетите

Трговачки Музеј Завода за
унапређивање спољне трго-
вине, |Београд, 29 Милоша
Великог

Стална изложба робних узорака

Visit

The Commercial Museum of
the Office for Foreign Trade
Beograd Milosha Velikog 29

A permanent exi-
bition of samples

Sva srca osvaja

SARGOV

KALODONT

Zdravi zubi

KONCERN KRUPP A.G.

ESSEN • MAGDEBURG • KIEL • RHEINHAUSEN

Sve vrste **čelika**, do najfinijeg i najtvrdjeg;
nehrdjajući, Widia. **Gvoždje** svih profila ; ši-
ne, konstrukcije, mostovi, hale, dizalice itd.
Lokomotive, teretni automobili, bageri, kom-
presori, dizelmotori, **kompletni fabrični**
uredjaji za : sve rude, cement, ulje, gumu,
linoleum, livaonice, valjaonice, rafinerije,
kemičke fabrike. **Brodogradilište**

GENERALNO ZASTUPSTVO: HARAZIM LUJO
BEOGRAD (KRALJA MILANA 6) TELEFONI: 23-1-15, 21-4-18

ЧЕТВРТО ПИСМО ГУВЕРНЕРА 77 ДИСТРИКТА ПРЕТСЕДНИЦИМА И ТАЈНИЦИМА Р. К.

Београд, 10. октобра 1933.

Драга браћо ротари,

1) Према обећању у прошлом писму браћам се сада на извесна питања, која су размотрена на седници Европског Саветодавног Одбора у Лозани, а која су од интереса за шири круг ротара.

а) *Санаторијум у Лезену*. Др. Луј Вотие (Dr. Louis Vauthier), оснивач и директор Швајцарског универзитетског санаторијума, изложио је детаљно садашњу организацију и планове за будућност, како би овај санаторијум постао у истини међународан. Донета је одлука, да ово питање улази у оквир рада ротарског, да се план др. Вотие-а одобрава и да се најтоплије препоручи свима дистриктима, да овај план потпомогну. Сам пак начин и облик ове потпоре, оставља се сваком дистрикту, да одреди по свом нахођењу како сматра за најбоље.

б) *Трећа регионална конференција*. Пошто се прва регионална ротарска конференција за Европу, Африку и Малу Азију одржала 1931 у Холандији, друга у Швајцарској 1933, одлучено је да се трећа одржи 1935. У име италијанских клубова предложио је гувернер Пичионе (Piccione), да то буде у Венецији. Дефинитивна одлука у погледу места конференције донеће се на идућем састанку Одбора, али је предлог за Венецију као место састанка, примљен са много симпатија.

в) *Идући састајанак Одбора*. На предлог мађарског члана Одбора Хегедиша (Hegedüs), одлучено је, да се идући састајанак Европског Саветодавног Одбора одржи у Будимпешти, 9-11 марта 1934.

2) С обзиром на горе поменућу одлуку Европског Саветодавног Одбора односно Санаторијума у Лезену, молим све клубове, да узму ово питање у разматрање и саопште ми своје мишљење: како и на који начин наш дистрикт треба да помогне остварење овог великог хуманог дела? Ради бољег упознавања свих ротара са овом идејом, наш лист „Југословенски Ротар“ у своме октобарском броју доноси

један нарочити чланак брата др. Воје Кујунџића о Међународном универзитетском санаторијуму. Молим председнике да ми доставе мишљења својих клубова после донетих одлука.

3) Примена шестог ротарског циља нашла је у Лозани погодно поље рада. За наш дистрикт од интереса је споразум, који је закључен у Лозани, да се ради на економском зближењу Чехословачке, Аустрије и Југославије. Из сваке земље одређен је по један клуб и из сваког клуба по један брат ротар, да организује овај посао. Са наше стране делегирао сам брата Др. Јураја Томичића, из Р. К. Београд јер је он већ по својој класификацији индициран за тај рад. Поред овог чехословачко-аустријско-југословенског комитета, ускоро се надам да ће бити остварен и један италијанско-југословенски комитет. Мој италијански колега, Његова Екселенција Пичионе (Piccione), гувернер 46 дистрикта, узео је на себе ову врло срећну иницијативу. Циљ би био: развијање пријатељских односа између двеју земаља. Ја сам прихватио овај предлог, који ће, нема сумње, симпатично бити примљен код свих југословенских ротара.

4) У моме првом писму, од 10. јула, пожалио сам, што ми немамо један ротарски Алманах, где би био штампан списак свих ротара у Југославији, са њиховом класификацијом и пословном адресом, а који би садржавао и све друге корисне податке за упознавање и приближавање. У недостатку тог Алманаха, ја сам намеравао да штампам у нашем часопису листе чланова појединих клубова. Поводом оног мог писма, међутим, брат Драган Томљеновић, секретар Р. К. Загреб, изјавио ми је своју готовост, да он такав један Алманах спреми. Познавајући његову вредноћу, ја сам се одлучио, да њему ову ствар поверим. Стога молим све клубове, да му одмах пошаљу све потребне податке, са списком чланова на дан 1. октобра обе године. За ближа обавештења треба се обратити брату Томљеновићу. Његова адреса: Свачићев Трг, 6.

5) Приметио сам, да неки од наших клубова дугују за чланске улоге (per capita tax) нашој централи у Чикаго. Како је сада долар пао према динару, мислим да се више не може ничим правдати неуредност извесних клубова. Новац треба слати у Чикаго, а не депоновати динаре, као што неки клубови раде, код наших банака у земљи! Ако неко од клубских благајника довољно не познаје девизне прописе Министарства финансија или не зна начин, како се новац може слати у Чикаго, нека се обрати за обавештења брату ротару Гојку Ђермановићу, Југословенска Удружена банка, Краља Петра ул. Београд. Молим све председнике да провере: јесу ли клубски благајници извршили своју прву дужност: наплату чланарине од чланова у Клубу и пошилићу отпадајуће квоте у Чикаго? Извештај о овоме молим да добијем што је пре могуће.

Са срдчним ротарским поздравом,

Др. Милан Стојадиновић,
гувернер 77. дистрикта.

Rotarski glasovi o Pšenici

Yugoslavia is mainly an agricultural country. 80 per cent of its population live in villages. Yugoslav production and export articles are both of agricultural origin. Hence the wheat problem is of great importance for the whole country and „Jugoslovenski Rotar“ considered it a duty to request several eminent Rotarians to give their views of this very essential problem

IZ NASE ZEMLJE IZVEŽENO JE PŠENICE:

1929 godine	554.012 tona	1.229 mil. dinara
1932 „	133.056 „	163 „

CENA PŠENICI U JUGOSLAVIJI BILA JE:

1925 godine	100 kgr.	500 dinara
1932 „	100 „	100 „

Ove cifre, rečitiije nego ma šta drugo, pokazuju svu težinu pšeničnog problema.

„JUGOSLOVENSKI ROTAR“ BIO JE POBUĐEN

da u krugovima rotara sasluša nekoliko stručnih mišljenja. Evo ih:

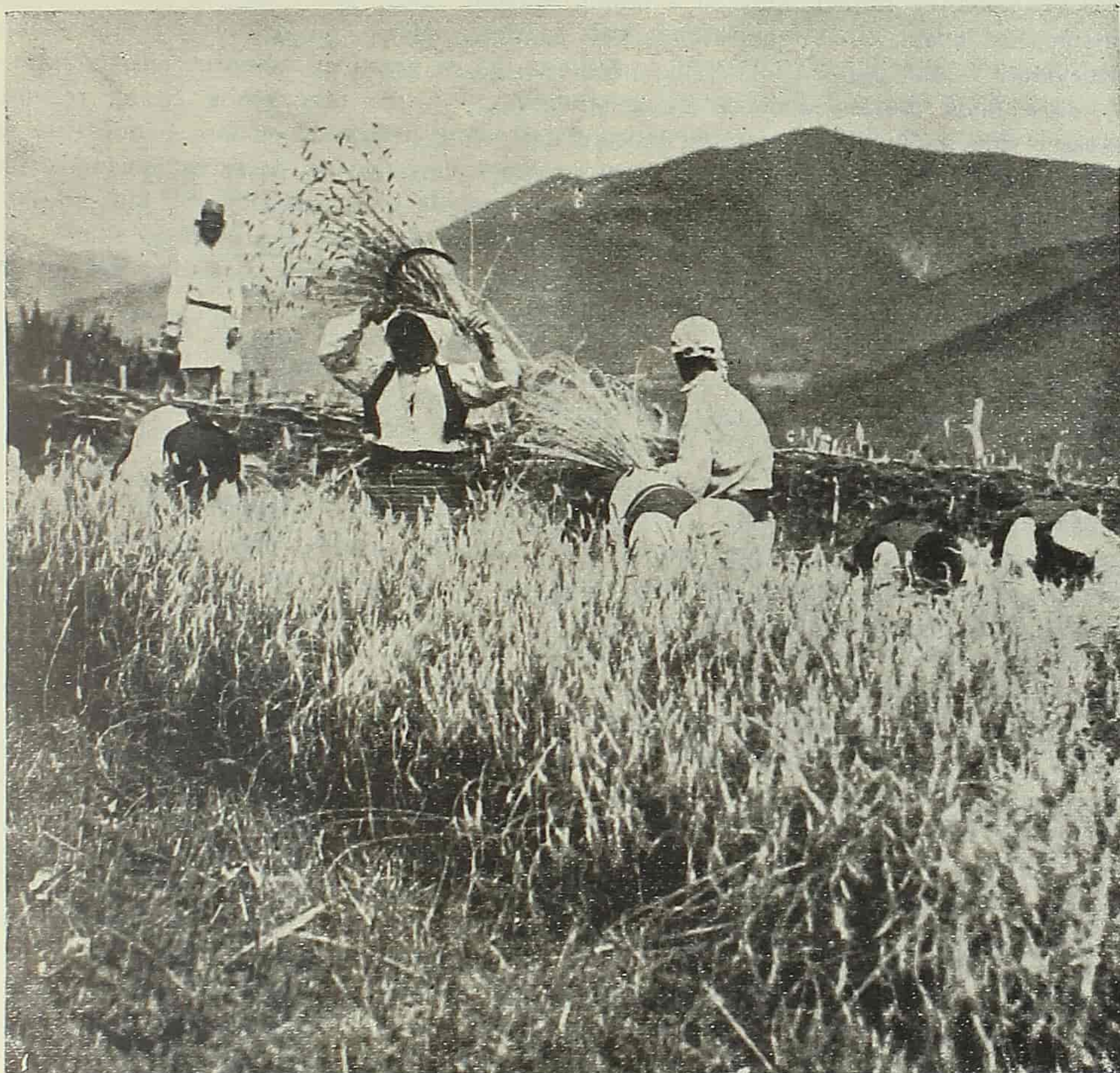
Mi treba da kažemo inostranstvu: „Ako Ti nećeš moju pšenicu, ja neću tvoje industrijske proizvode!“

Ove godine imamo u našoj državi vrlo mnogo pšenice. Zvanična procjena govori o 24,000.000 metričkih centi; ja sam nazora, da ima mnogo više, jer se o slabom rodu čuje samo mjestimice, a govori se mnogo o rekordnom. Hektolitarska težina pšenice je odlična, rijetko je bila tako teška; međutim je kvaliteta te teške pšenice slaba, tako da mlinovi još sada bježe od jednog mjesta na drugo, prave stalno pokuse i ne mogu naići na onakovu pšenicu, koja daje u svakom pogledu dobro brašno. Uzrok leži u tome, što je skoro u cijeloj državi narod prešao na takozvanu prolifik-pšenicu, koja više rodi, a i otpornija je, a nije se posvetila pažnja kvaliteti. Kako je internacionalna cijena niska, kao nikada prije, naravno da je i naša cijena u zemlji neobično loša, ma da se kreće nad svjetskim paritetom i ne daje računa poljoprivredniku unatoč dobrog priroda. Zvanično se računa, da ima 3,000.000 metričkih centi za izvoz, a ja držim, da ima mnogo više.

Oko izvoza pšenice vodile su se borbe između sistema preko Centrale i slobodne trgovine i tu je opet pobijedilo Privilegovano društvo za izvoz, koje će po zakonu od 10. avgusta vršiti izvoz u one zemlje, u kojima uživamo preferencijalnu carinu, a to su danas Austrija i Čehoslovačka, dočim je izvoz za sve druge zemlje prepušten žitarskoj trgovini. Do danas još se nije ništa izvozilo, jer su cijene pšenice u izvoznim zemljama niže od naših, tako da mi sa našom pšenicom zasada ne dolazimo u obzir. Izvozu pšenice, ma da je u javnosti uvijek govora o tome, od kakove je to važnosti za našu zemlju, ne posvećuje se kod nas dosta pažnje. Kod nas je poznato, da je uspješno osigurati u Austriji 5.000 vagona, u Čehoslovačkoj 10.000 uz preferencijalnu carinu, ali se, kako sam spomenuo, do sada nije ništa još prodalo u te države, a u Čehoslovačku se valjda niti neće prodati, jer oni imaju mnogo svoje pšenice, pa će uvoz kod njih doći u obzir tek poslije nove godine. Naravno, da kod velike žetve svega 15.000 vagona ne znači ništa. Po ovome vidimo, da ide uvijek na gore, umjesto na bolje i da je skrajnje vrijeme, da se jednom riješi taj nadasve svjetski problem, jer radi pomankanja finansijskih mogućnosti mi sami nismo kadri da riješimo ovo pitanje povoljno za našu poljoprivredu. Velike uvozne zemlje, koje su još nekada trebale velike količine pšenice, danas su već tako daleko, da su takorekuć neovisne o uvozu, jer imaju toliko pšenice, koliko trebaju, ali uz to oni ipak viču protiv autarkije i traže od agrarnih država, da na industrijske proizvode snize carinu, a za agrarne proizvode ovih zemalja, dobacuju im tu i tamo po koji neodgovarajući kontingent, naravno uz strahovito niske cijene. Prema ovome došli smo mi u jednu neobično tešku situaciju, pod kojom ne trpi samo poljoprivreda, nego cjelokupni naš privredni život.

Ako ispitamo uzroke, koji su doveli agrarne zemlje u tako neobično tešku i bezizlaznu situaciju, dolazimo do rezultata, da su to posljedice rata. U svim zemljama, koje su nekada bile stalni i jaki potrošači poljoprivrednih proizvoda agrarnih država, nastojalo se poslije rata grčevito, na svaki način povisiti vlastitu agrarnu proizvodnju na onu visinu, da se mogu sami prehraniti. Autarkija u prehrani smatra se kao viši cilj i spada u program onih sigurnosnih mjera ratne pripreme, kao što bakar, municija, benzin i t. d. Neke su države u postizavanju ovoga svoga cilja išle tako daleko, da su zanemarile svoju industriju i one se čak izrugavaju raznim žitnim konferencijama i stoje na stanovištu, da ne ima moći, koja ih može odvratiti od njihovog pravca. Oni su svoju agrarnu proizvodnju zaštitili tako visokim carinama, da na pr. danas u

Italiji notira pšenica oko Lit 80.— po 100 kg. Carina na pšenicu iz vana iznaša Lit 75.—, tako da bi na pr. naš izvozni paritet prema Italiji bio za našu pšenicu Lit 5.—. Francuska ima ove godine višak od 30.000 vagona i ona je bila prva, koja je ove godine bacila taj višak uz neobično niske cijene na svjetsko tržište. Za njom je došla Njemačka, koja dođuše ne ima viška, ali je također prodala velike količine, jer se nada, da će pri kraju žetve te količine još jeftinije kupiti natrag. Ako se Amerika

Žetva u jeku u jednom kraju Srbije — Harvest in full swing in a part of Serbia

grozi, da će za slučaj neuspjeha žitne konferencije u Londonu baciti velike količine pšenice uz dumping-cijene na svjetsko tržište, zemlje uvoznice cinički se smiju ovakvoj naivnosti, jer su preko noći kadre ovakav pothvat paralizirati povišenjem svojih uvoznih carina.

U agrarnim državama notira pšenica oko Din 1.— i ispod toga za 1 kgr. U zemljama, dosada nazivanim pasivnim, dobije zemljoradnik za svoju pšenicu Din 3.— do

Din 3.50. U ovoj razlici leži katastrofa agrarnih država, jer su one osudjene na siromaštvo, nezadovoljstvo i kao posljedica te pojave na niski kulturni niveau.

Kako da se nadje izlaz iz ovakove situacije? Dosada su se održale mnoge konferencije i nisu donijele rezultata. Možda će se tijekom vremena naći lijeka, ali da li smo kadri to iščekati? Naši agrarci imaju kojekakove predloge i što se je dosada pokušalo na njihovu inicijativu, nije situaciju spasilo, već pogoršalo. Oni su tražili minimalnu cijenu. Udovoljeno je njihovoj želji, ali smjesta su se pobunili naši pasivni krajevi, takodjer seljaci, koji su s punim pravom rekli: zašto da mi, gola sirotinja, dajemo naš novac onim bogatašima, koje je Bog obdario, da se nalaze u žitorodnim krajevima? Cijena pšenice im je bila preskupa, pa su prešli na kukuruz, ječam; naravno, da je onda moralo doći do onog strahovitog kraha takozvanog žitnog režima. Agrarci viču na industriju, jer oni moraju dati svoje proizvode jeftino, a industrija je carinom zaštićena i industrijski proizvodi su skupi. Oni ne vide, da se uslijed industrije znatno povećao broj konzumenata i ako ih ima, da bi se situacija za njih još poostrišla. Mnogo su krivi sami poljoprivrednici, da je došlo do tog očajnog stanja, jer njihovi su predlozi uvijek bili nezgodni; možda bi trenutačno koristili, kao jedna injekcija, ali problem ne bi bio nikada riješen.

Naravno, da su napravljene i teške pogriješke sa naše strane. Nije bila tajna, što sve čine one zemlje, koje su do nedavna trebale mnogo pšenice, te je bilo jasno za svakoga stručnjaka, da će nastupiti čas, da se neće znati, tko će preuzeti naš višak. Opasnost je bila tim veća, što je dugo otpala Rusija, pa se je moralo predmijevati, da će se i ona pojaviti na svjetskom tržištu, gdje je nekada igrala vidnu ulogu. Iskusni stručnjaci vidjeli su, što dolazi i preporučali, da moramo povećati svim naporima krug konzumenata. Ako uvozne zemlje svim naporima nastoje oko autarkije za pšenicu, ne ima za nas drugog odgovora, nego da mi poradimo oko autarkije za industrijske proizvode. Ako Ti nećeš moju pšenicu, ja neću Tvoje industrijske proizvode! Treba pooštrenim tempom i svim naporima nastojati oko industrijalizacije zemlje. Naravno to je dugi proces, tako da njegovo djelovanje naši poljoprivrednici ne mogu iščekati, jer njima je potrebna hitna pomoć. Jedini bi izlaz bio, da država kupuje stanovite količine pšenice, koje su kadre osjetljivo olakšati tržište i prouzročiti povišenje cijena preostalih količina. Te bi se količine onda prodale, kada je za to povoljan moment. Da sada banke funkcioniraju kako treba, lako bi se našlo novaca za ovakovu važnu stvar, pa se i iz toga vidi, kako je bilo nezgodno zavući pitanje uređenja banaka. Da se pomogne poljoprivredi, izašao je zakon o zaštiti seljaka, koji je uzdrmao temelje naših banaka. Sada, gdje kredita bankovnog nema, ne može se u pomanjkanju istog pomoći seljaku.

U ostalom opaža se već na tržištu samopomoć seljaka u nekim krajevima. Oni tjeraju pasivnu rezistenciju i ne donošaju pšenice na tržište, misleći kasnije postizavati bolje cijene. Mnogi kupuju pšenicu, pa čak i razni privatnici, trgovci, obrtnici i intelektualci. Spekulacija à la hausse je obilna. Da li će imati pravo?

JULIUS KIŠ — OSIJEK

„Što kod nas nije došlo ni do kakvog izvoza pšenice, najistaknutiji razlog leži u tome, što su sve evropske države imale dobru pšeničnu žetvu“

Od početka avgusta o.g. nije se do danas u pšeničnom pitanju mnogo promijenilo. Cijene su se cijelo vrijeme kretale oko din. 100.— za 100 kgr., te kako su iste stajale uvijek nešto iznad svjetske paritetne cijene, nije slobodna trgovina do danas uopće došla u položaj, da se sa izvozom pšenice ozbiljno bavi. Od mogućnosti izvoza

pšenice udaljili smo se i kroz druge razne činjenice; tako su u času, kada su se pšenične cijene trebale prilagoditi svjetskim paritetnim cijenama (većim ponudama, kao što to uvijek i u svim poljoprivrednim zemljama nakon obilatne žetve biva), razne vijesti, koje se nijesu dale kontrolirati kao n.pr. da će se pšenične cijene u dogledno vrijeme iz temelja popravitii, zemljoradnika onamo uplervisale, da svoju pšenicu ne prodaje, pa su dovozi na svim pijacama bili tako maleni, da su se cijene zaista nešto popravile, ali samo prolazno, jer se domaća potreba (dakle bez izvoza) i kraj slabijih dovoza može namiriti.

Da nismo upućeni na izvoz, pozdravili bi jednodušno ovakove izjave, jer svi smo si toga svijesni, da se ne može ni opće stanje u državi popraviti, dok se ne popravi položaj seljaka, a polučeni uspjeh uslijed vijesti o Londonskoj žitnoj konferenciji ne može se zabaciti, jer se cijena pšenici za 10 do 15 para popravila, što doduše mnogo ne znači, ali seljaku i ova mala razlika u cijeni kraj ovogodišnje niske cijene pšenice i loših prilika, u kojim se nalazi, dobro dolazi.

Spomenutim momentima, koji su nam odmah nakon žetve izvoz pšenice onemogućili, pridružila se je ove godine jedna nova pojava, naime pšenični eksport Francuske. Vjerovatno je, da je ova okolnost i tome mnogo doprinijela, da su pšenične cijene pale na najniži dosadanji niveau.

Franuska imala je ove godine veliku žetvu, te raspolaže sa viškom od 2 do 3 milijuna kvintala pšenice. Fakat je, da je Francuska vlada nakon Londonske svjetske gospodarske konferencije, na kojoj se izrazila želja, da bi velike evropske industrijske države povisile uvozni kontigent pšenice, shodnim našla protiv toga postupati, naime pripremila se je za pojačanje vlastitog pšeničnog izvoza. Tako se na svjetskim tržištima mogla naći francuska pšenica uz cijene, koje su bile jeftinije nego cijene iz podunavskih država, jer Francuska ima snositi znatno manje podvozne troškove do Engleske i Holandije. Pojavljivanje francuske pšenice na svjetskim tržištima prouzrokovalo je već početkom žetve neobičan pad cijena.

Što je Francusku na to ponukalo, ako uzmemo u obzir, da ona od svog ovogodišnjeg pšeničnog roda od po prilici 90 milijuna kvintala treba za ishranu vlastitog pučanstva 87 mil. kv., zagonetno je.

Dunavske države imadu ove godine vrlo dobre žetve, tako će Madjarska imati viška od cca 1 milijun tona pšenice.

Mi ćemo kraj roda od po prilici 24,000.000 q pšenice imati viška od 400 do 500.000 tona.

Prije nego zaključim svoje izvode, upozorio bih obzirom na prije rečeno na jednu okolnost, koja bi od najdalekosežnijih posljedica mogla biti koli za izvršenje većeg izvoza, toli za razvitak cijene pšenice u slijedećoj kompaniji.

Ako bi se naime početak našeg izvoza odveć odugovlačio i mi bi zaista u proljeće sa istim početni mogli, lako bi se moglo desiti osobito onda, ako bi u isto vrijeme i druge dunavske države izvozile žitarice vodenim putem, a taj put skoro isključivo u obzir dolazi, da nam neće dosta transportnih sredstava na raspolaganje stajati, tako da nećemo pravovremeno našu pšenicu moći izvesti. Nesmijemo na još jednu okolnost zaboraviti, a ta je, da je upravo u proljeće veliki dio tuzemnih i inozemnih ladja redovito zauzet sa prevažanjem kukuruza u inostranstvo.

Što to ali za razvitak cijene pšenici u slijedećoj kompaniji značiti može, ako nam velike zalihe iz ovogodišnje žetve preostanu, osobito budemo li opet imali dobru žetvu, nije potrebno posebno istaći.

Д-Р БРАНКО ПЕТРОВИЋ - НОВИ САД

„Заједничком пшеничном политиком балканских аграрних држава постигао би се најефикаснији успех“.

Тешко стање у којем се већ годинама налази привреда целог света, избацило је на површину питање — производње и уновчавање пшенице, налазећи, да су абнормалне ниске цене тога производа, један од главнијих узрока привредне кризе. Производња пшенице преставља већ којих 50 година један од најважнијих проблема аграрне политике европских држава, које су настојале, да потенцирањем производње, властитим производом, покрију потребе домаће потрошње. Ова тенденција запажена је нарочито у индустријским државама и из ње се изродио т. зв. аграрни протекционизам. Прве мере тога протекционизма испољавале су се у систему повишења увозних царина.

Скоро све државе заводе разне мере не обазујући се на опште интересе и рушећи столетне методе и обичаје. Искрсавају системи монопола и управљање трговином пшенице, нарочито у погледу увоза и извоза, све више прелази у руке државне управе.

У Југославији, у првим годинама после уједињења, наш трговински биланс био је стално пасиван, јер се много робе увозило, док је извоз био минималан. Привредни кругови су већ првих година дошли до убеђења, да се мора форсирати извоз наших аграрних производа, нарочито пшенице и кукуруза. Обраћа се нарочита пажња на квалитетну производњу пшенице и постизавају се добри резултати.

Извоз пшенице напредује, све до 1929 године, када је постигнут рекорд. Те године извезли смо пшенице у вредности од 1 милијарде 229 милиона динара. Од те године наш извоз назадује, тако да смо прошле 1932 године извезли пшенице свега само за 163,313.647 динара.

По примеру других држава и код нас је уведен био 1931 године монопол за извоз пшенице, шта више и на унутрашњу трговину. Замисао је била добра — само извођење међутим претрпело је фиаско.

Производња и трговина пшеницом данас код нас преживљава судбоносна времена.

Због ниских цена, производња је постала нерентабилна, а редови житарских трговаца постају све ређи и ређи.

Недавно одржана привредна конференција у Лондону донела је извесне закључке, који пружају наду, да ће се у скорој будућности моћи постићи боље цене.

Ипак ми се не смемо ослањати само на помоћ међународних конференција. Ми и сами морамо тражити излаз из тешког стања.

У првом реду требало би настојати да се у границама земље повећа потрошња пшеничног брашна, нарочито у пасивним крајевима, који још и данас једу хлеб од кукуруза. Како многе државе, које су раније увозиле нашу пшеницу, данас већ снабдевају своје грађане сопственом производњом, то би наши дипломатски претставници на страни требали, да вештом пропагандом и непосредним преговорима, настоје да се наша пшеница пласира у оним земљама, које су још увек упућене на увоз, а које до сада нису трошиле нашу пшеницу.

Најефикасније пак, било би, да дође до једног споразума између балканских аграрних држава, на основу којег би те државе, заједнички регулисале пласирање вишка своје пшенице у иностранству. Ово питање покренуто је већ пре пет година, али се оно на жалост није макло с мртве тачке. Заједничком пшеничном политиком аграрних држава постигао би се најефикаснији успех — а то би одговарало и духу ротарских принципа.

„Укрштавањем банатске и америкаанске пшенице треба створити нов тип пшеничног семена“.

Овогодишња жетва пшенице не може се никако назвати рекордном, као што су то претстављали многи неупућени, како пре, а тако исто чак и после вршидбе. Ма да је јесен у прошлој години дозволила да се озими усеви врло рано посеју и ма да су се исти још пре наступања зиме могли бокорити, — принос ипак није могао бити рекордан, јер су сви озими усеви услед великих пролетњих хладних киша јако настрадали од рђе и здраво полегли били. Најзише је полегла била наша стара банатска пшеница, која има врло слабу сламу, дочим америкаанске сорте (пролифик. дакота итд.), које имају врло јаку (трснату) сламу не само да полегле нису, већ су се и ове године показале као особито отпорне против рђе и дале врло леп принос.

Намеће се из овог искуства питање какву пшеницу треба да сејемо, јер је доказано да је наша стара банатска пшеница квалитативно много боља од амер. сорте пшеница? На ово питање је врло тешко одговорити. Банатска пшеница услед великих пролетњих киша и магле може да доведе цео принос у питање и због тог се треба трудити, да се разумним укрштавањем и оплемењавањем наше банатске пшенице са пшеницом, која има јаку сламу, која не полеже и која је отпорна против рђе, дође до *новог* оплемењеног и отпорнијег пшеничног семена. Морамо одмах приметити, да је овдашња клима, овдашњи терен, као и разноликост посејаних парцела житарица већ у многим „аклиматизирала“ америкаанске сорте пшенице, тако да и ова почиње да добија добра својства наше банатске пшенице и дешавало се да је и амер. пшеница, која је овде сејана била дуги низ година, имала на око скоро сва обележја банатске пшенице, а и што се тиче растегљивости теста није много заостајала од банатске пшенице. Ми треба да *укрштавањем* банатске и америкаанске пшенице створимо *нов тип* пшеничног семена. Требамо да осудимо оне, који су за безусловно избацивање амер. сорте пшенице, јер тиме можемо које године у *питање довести и цео наш пшенични принос*. Услед великих пролетњих и летњих киша иза којих обично наступа полагање пшенице, долазе магле, као и рђа и може се десити, да нам банатска пшеница, — као што је то било и прошле године, — не да ни толико приноса, колико смо за семе дали, дочим је америкаанска пшеница како прошле, а тако исто и ове године дала по кат. јутру са неколико центи већи принос него наша стара банатска пшеница. Ово је у народном господарству и у погледу исхране нашег становништва једна велика ствар, јер боље је имати за свакидашњи хлеб и пшеницу лошијег квалитета, него је уопште немати из тог разлога, јер хоћемо да имамо само пшеницу бољег (банатског) квалитета. Боље је јести хлеб од амер. пшеничног брашна, него кукурузну проју!

Овогодишња жетва дала је просечни принос од 8—9 ц. по кат. јутру, што би одговарало једној осредњој жетви.

Што се тиче цене пшенице, — ту се на жалост не може ништа казати. Непосредно пре овогодишње жетве цена 1 ц. жита била је око Дин. 250 и после жетве почела је стално да пада, тако док је цена нове пшенице у прве дане вршидбе била око дин. 130, данас се иста срозала на цену испод дин. 100 и пољопривредници данас морају да продају своју пшеницу тако рећи испод својих трошкова око продукције исте и нису нам помогле разне међународне „конференције, које су обично решавале о дану сазивања „идуће“ конференције.

Ја сам у своје време нарочито тражио и добио дозволу, да у Београдском Ротари клубу одржим једно предавање о теми: Ротарство, језуите и Слободно зидарство, како би излагањем непобитних чињеница унео више светлости у односе ових трију установа и разбио веровање, да Ротарство и Слободно зидарство исповедају иста начела, имају заједничке циљеве и да се формирају из истих личности.

Поводом учесталих тврђења у католичкој штампи, да су Ротарство и Слободно зидарство истоветне установе са подељеним улогама и као такве образују заједнички фронт према католичкој цркви, побудила су ме, да у „Југословенском Ротару“ затражим гостопримство — пошто ја нисам ротар — и још једном, на одлучан начин, да демантујем тврђења, која не одговарају стварности.

Појава Слободног зидарства и Ротарства показује велики временски размак од скоро два столећа. То је већ по себи један неоспоран доказ, да се битно разликују по узроцима свога постанка.

Сваки век има поред општих и своје посебне задатке, који резултују из конкретних чињеница. У животу човечанства нема сталних и мирних момената. Ту све кључа и превире. Напредак науке ствара нова поља људске делатности, а кроз социална померања и привредну еволуцију јављају се нове духовне, моралне и материјалне струје, које своје добу дају нарочити отисак.

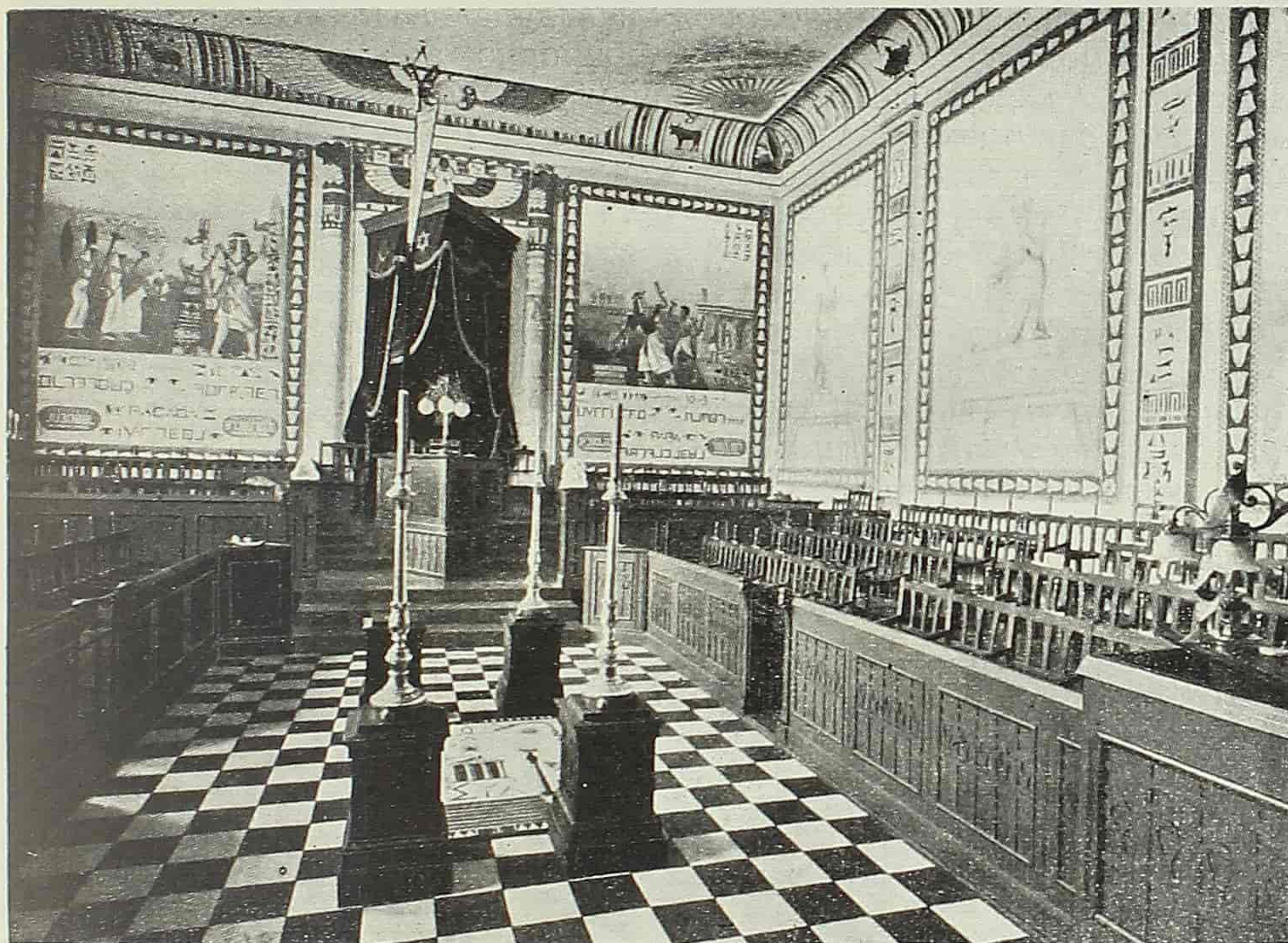
Слободно зидарство је старог порекла. Оно је раније било локалног карактера и имало је за циљ: 1) да се бори против верске и политичке нетрпељивости — полазећи од чињенице, да су сви људи рођени под истим природним условима и да рођење не пружа никакво право на првенство — и 2) да у хумане сврхе удружује све људе, без обзира на њихово порекло. Оно се је напоредо борило и против свих заблуда и сујеверица, као највећег друштвеног зла, па и против оних злих покретача, који су људе задржали на ниском ступњу духовног развитка и лишавали их њихове породичне среће.

Слободно зидарство свакако није криво, што је због својих слободоумних и хуманих начела дошло у отворен сукоб са католичком хиерархијом, која је силом своје власти и утицаја завела инквизицију, огњем и мачем кидисала на слободу савести и исповести, кроз столећа погрешним тумачењем хришћанског морала, ограничавала економску слободу кретања. Тај идејни сукоб, два опречна гледишта на свет и живот, изазвао је неутољиву мржњу католичког свештенства против Слободног зидарства. Оно је у срдитој немоћи бацило анатему на Слободно зидарство, прогласило га као нечастиву установу и скуп безбожника, иако су слободно зидарска начела проткана хришћанским моралом. Довољно је било, да католичко свештенство дозна, да се по неки слободни зидар налази у клубу ротара, па да насрне и на Ротарство. У страха су велике очи.

Да је Ротарство једна савремена потреба и да оно има конкретно постављен циљ, видеће се из овог разлагања.

Слободно зидарство је своје тежиште поставило у области етичке

и духовне, Ротарство у области материјалне културе. У свету је заиста недостајало једно објективно тело за обавештајну службу и искрену узајамност у пословним односима, нарочито за велике географске удаљености. По извесним знацима судећи, оснивач Ротарства, Павле Харис, без сумње је био слободни зидар, који је увидео, да Слободно зидарство собом представља једну узвишену идеологију, која ће, докле траје човечанство, бити савремена и остати као светла тачка на духовном хоризонту, али да оно не може у потпуности одговорити захте-

Унутрашњосћ велике дворане Масонске ложе у Београду
Interior of the great hall in the Beograd Freemason Lodge

вима садашњице, у којој материјални живот народа представља важну историјску стварност. Данашњи век заповедно налаже привредну узајамност. Ротарство је својом разгранатом организацијом и неговањем пословних односа поставило поуздане тачке ослоња за привредно зближење народа и унело солидарности у све гране људске делатности.

Признајем једну важну додирну тачку између Ротарства и Слободног зидарства. Обе установе раде на одржавању светског мира. Ротарство кроз измирење привредних интереса, дакле на непосредан и целисходан начин, а Слободно зидарство својом хуманом идеологијом. Ротарство ради на подизању трговинске етике, Слободно зидарство на подизању социјалне етике. Те моралне тенденције представља-

ју природну нит, која у свом идејном делу везује обе установе, јер обе раде на подизању морала и чувању светскога мира. Али ми, слободни зидари, не кријемо наше симпатије за установу Ротарства, као једне савремене и корисне установе. Она има својих неоспорних заслуга на пољу међународних, привредних и трговинских релација, а оно, што је нама нарочито симпатично у том покрету, то је рад на делу мира, јер мир је најјача подлога и залога духовног и материјалног напретка. То ће свакако признати и они, који су без икаквог стварног повода, а у оскудици материјалних доказа, учинили прекор Ротарству, да је оно активан савезник Слободног зидарства. Пошто се и Ротарство ослања на моралне елементе, то је природно, да оно прима у свој састав слободне зидаре. То је једини узрок, који у ширем смислу објашњава појаву, која буни и узнемирује католичко свештенство и наводи га на веровање, да Слободно зидарство и Ротарство образују заједнички фронт према католичкој цркви. Познато је да Ротарство нема ништа против ма које религије, а слободно зидарство међутим нема и не тражи савезнике у борби за право и достојанство човека. Дотле и ништа више. Свако друго нагађање је далеко од стварности и истине.

Према раду језуита Слободно зидарство није равнодушно, али то не желим овом приликом расправљати. Према томе свако се може упознати са циљевима слободног зидарства и уверити, да, сем овде изнетих додирних тачака, ове две установе немају ничег заједничког. Ко тврди нешто друго, тај свесно или несвесно заводи јавност.

Дамњан Ј. Бранковић

Група чланова R. C. Суботица, Нови Сад, Осиек и Вуковар, на међклубском састанку, на Палићу, крајем августа 1933 — A group of members of Rotary Clubs in Novi Sad, Osijek, Vukovar and Subotica at the inter-club meeting in Palić, end of August 1933

С Т О Б И

Амфишатар ископан 1926 — Amphitheater excavated in 1926

Our country was recently visited by a group of forty foreign archeologists who have mainly investigated the Danube and Sava Basins, abundant in archeological discoveries. On this occasion, archeologist R. Egger from Vienna declared with much elation that: „in order to acquire a knowledge of ancient history of Middle Europe it is necessary in the first place to study archeological localities in Yugoslavia, particularly those in the Danube Basin. In this connection our archeologist Rotarian Vlada Petković has written for the readers of „Jugoslovenski Rotar“ an interesting article about Stobi, the recently discovered in South Serbia Roman city, which has flourished after the epoch of Alexander the Great and was situated on the main road from Danube to Salonica. Specimens of sculpture and architecture discovered there are of extraordinary beauty.

Пре десет година почела су ископавања античког локалитета Стоби. Због скромних кредита који су се сваке године могли имати на расположењу, она се нису могла вршити у широким размерама и у великом стилу те су трајала само по три до четири недеље. Ну резултати, који говоре о једној великој култури и о једној великој уметности, које су она дала, били су сензационални. Откривени су споменици, Стоби су дошли у ред првокласних археолошких локалитета и с правом су их почели називати „српским Помпејима“.

На ушћу Црне Реке у Вардар, четири км. јужно од станице Градско на једноме лепоме платоу леже рушевине Стобиа. Град, опасан високим и дебелим бедемима, сада затрпаном слојевима хумуса, захвата простор од 200.000 м². Поред њега се у истом пространству шири некропоља.

Кроз Стоби су пролазиле важне саобраћајне артерије у Старом и Средњем веку: пут, који је из Ниша преко Скопља водио за Солун и пут из Сердике (данашње Софије), који је преко Стобиа ишао за Битољ (античка Хераклеја) и ту се сустицао са чувеним путем т. зв. *Via Egnatia*, који је из Драча водио у Солун. И сада се нешто распознаје од овога пута за Битољ на југозападној страни у близини епископске цркве на месту, које и данас мештани зову „Порта”, а на Црној Реци сачувани су остаци моста, којим се, преко ове реке прела-

Капител из епископске цркве — Capital from the episcopal church

зило. Значај Стобиа има несумњиво да се припише подесном положају на ушћу двеју великих река и на раскрсници великих комуникационих линија.

Најстарији спомен о Стобиу налазимо код познатог историчара Тита Ливија, који вели, да је 197 године пре Христа македонски краљ Филип V са шест хиљада пешака и пет стотина коњаника потукао Дарданце код Стобиа и да је 183 год., вративши се из Филопопоља, близу Црне Реке (која се тада звала Еригон), а недалеко од старе вароши Стобиа, основао нову варош, којој је дао име Персеида, у част свога старијега сина Персеја. Године 167 пре Христа Стоби су водили велику трговину соли. У римско доба Стоби је добило право ковања ба-

карног новца, на коме је обележено као *municipium Stobensium*. На једном новцу кованом у Стобиу, који се сада налази у Британском музеју престављена је алегорија Стобиа у облику амазонке између алегоричних фигура обеју река, на којима се налази: Црна Река (Еригон) и Вардар (Аксиус) у облику двеју нимфа са урном за воду. Кад је у IV веку Македонија подељена на Македонија I и Македонија II (*Salutaris*), Стоби је постала престоница ове друге провинције.

Подни мозаик из палате Полихармоса — *Floor mosaics from the palace of Polyharmos*

Венера (бронза) из палате Парџениоса — *A bronze Venus from the palace of Parthenios*

Изгледа да је Хришћанство врло рано било ухватило корена у Стобиу, као и у другим градовима Македоније. На првом васељенском сабору у Nikeји 325, узео је учешћа и епископ Стобиа Будиуе, што показује, да је у Стобиу била столица једног епископа. И на петом васељенском сабору у Цариграду 553 учествовао је епископ из Стобиа Фока, који је тада заступао и епископа из Јустиниана Прима. По свему би се рекло да је Стоби нарочито цветало у IV и V веку и за владе Јустинианове и поред великих недаћа, које је у то време доживело.

У Стобима је откривено име епископа Филипа, а познати су и епископи Никола (451), Јован (689) и Маргарит (692). У V веку овде је живео и аутор дела „Антолион” Јован Стобејац, који је у четири књиге сабрао изводе из јелинских филозофа и из списка филозофске садржине. Године 479 Стоби је опљачкано од Источних Гота, које је предводио доцније чувени Теодорик Велики. Тада је град много пострадао. И велики земљотрес 518 год. нанео је Стобиу много квара. Читава серија катастрофалних земљотреса 528—538 год. нанела му је смртни удар. Изгледа да је оно почев од VII века било у сталном опадању. 1014 године оно се спомиње под именом „Стипејон”, код кога је византијски цар Василије II у своме походу против чувенога цара македонских Словена Самуила, прешао Црну Реку. Вероватно је, да је тада Стоби било већ запустело.

Откопавања у Стобиу до сада су открила велики део једнога античкога амфитеатра, једну рану хришћанску епископску цркву, палату Партениоса, палату Полихармоса са синагогом и једну капију (на југоисточној страни) са улицом.

Позориште се састоји из три дела: простор за гледаоце, т.зв. оркестра и позорнице (сл. 1). Простор за гледаоце чине амфитеатрално поређани редови седишта, до којих се допирало степеницама, постављеним са стране седишта тако, да на сваки ред седишта долази по два степена. Редова седишта има 16—17 и они су подељени, како изгледа, у шест сектора. Седишта су састављена из квадера белог мермера, који води порекло са Плетвара (код Прилепа) и чине и овако делимично откривени мајестетичан ефекат. Ту је било места за 5000 гледалаца. Простор за оркестар био је посут песком. Оркестра је од простора за гледаоце одвојена једним високим зидом у облику балустраде. То сведочи да је она била намењена за продукције акробата, за борбе дивљих животиња и гладиатора и да је управо служила као арена. У прилог овој тврдњи иде интересантна околност, што ово позориште у Стобиу није имало позорнице. У месту ње постојала је монументална фасада на два спрата, која подражава архитектуру једне палате и била је украшена стубовима и нишама. Гледаоце није више интересовала класична драма; публика се одушевљавала једино за циркуске претставе. Отуда позорница није ни била потребна. Оркестра се претворила у арену, чије је позађе чинила сјајна архитектура фасаде.

Северозападно од позоришта и одмах до њега налази се пространа епископска црква. Она има три брода. Цела црква са нартексом и абсидом дугачка је споља око 53 м. Има и спољашњи нартекс испред кога се налази величанствени простор за трг окружен колонадом. Средњи брод од бочних бродова одвајају по тринаест снажних стубова од црвенкастог и белог мрамора. Ови стубови имају дивне капителе (слика 2). Олтарски простор био је од средњег брода ограђен, т.зв. канцелима, мраморном преградом, украшеном рељефима. На јужној страни средњег брода уз саму мраморну преграду лежи раскошни амвон, од чије је архитектуре толико преостало, да се даје потпуно реконструисати.

Он је имао два узлаза са мраморним балустрадама, пробијеним у

облику орнамената, за тим платформу, која је на обема странама била полукружна са балустрадом и диван мраморни кров. Капители, мраморне преграде, амвон, израђени у мрамору, показују раскошну орнаментуку, исклесану по оријенталском начину у облику чипке или мреже, која обмотава језгро камена. Таква орнаментика била је срачуњена на ефекте, који се постижу контрастима светлости и сенке. Интересантно је да су капители били позлаћивани. Нартекс и бочни бродови од којих су се нарочито добро сачували мозаици у нартексу. На зидовима цркве и нартекса сачувани су овде онде фрагменти живописа (фигура и орнаментике).

Цркву је основао неки епископ Филип, као што гласи грчки натпис, урезан на надвратнику врата, која из нартекса воде у цркву. Палеографска и језична обележја овога натписа упућују на доба пре Јустиниана. И стилистичке ознаке мраморне орнаментике говоре за V век.

Од великога су интереса обе палате, јер оне претстављају једино до сада познате примерке профаних грађевина из раног Средњег века. У једној од њих нађен је један цилиндрични печат са именом Партениоса, а друга је у вези са једним простором, који по свему судећи, првобитно био синагога, па је доцније претворен у цркву. У том простору један мраморни стуб носи дугачак натпис на грчком језику из кога дознајемо о неком К. Тиберију Полихармосу", оцу Синагоге у Стојабиу". Палате су биле раскошно украшене. У палати Партениоса откривен је врло велики број скулптура од мрамора и од бронзе (сл. 3), које претстављају огромну вредност, а и у палати Полихармоса нађено је врло драгоцених вајарских радова. Исто су тако драгоцени подни мозаици, који су нарочито раскошно обрађени у палати Полихармоса (сл. 4). Зидови палата били су украшени живописом.

Од великога је значаја и откриће капије, кроз коју је водио пут за Битољ (античку Хераклеју). Она је монументална и показује једну спољашњу и једну унутрашњу капију. Улица, која полази од ове капије и пролази поред споменуте епископске цркве била је на обема странама праћена портикусом са колонадама.

Пробна откопавања на више места открила су терме (купатило), једну огромну грађевину са читавим лавиринтом од простора, једну грађевину са два пространа подрума и једном великом пећи за индустријске сврхе и др. Има се утисак, да је град опустео услед читаве серије катастрофалних земљотреса који су трајали годинама. За археолошка испитивања је необично значајно, што је ова запустелост (по свој прилици у 8—9 веку) била дефинитивна, јер она је допринела, да град до наших дана буде сачуван у своме првобитноме облику.

Др. Влад. Р. Петковић

Širom celog sveta postoje rotarske organizacije u vidu rotarskih distrikta za nacionalne ili državne granice i u vidu rotarskih osnovnih jedinica: rotari-klubova. Svaki klub, pored svoga rotarskog programa, izraženog u šest osnovnih rotarskih ciljeva, ima uvek na svome programu i po neko humano delo: ovde pomaže sirotinju, onde o svome trošku izdržava po koga svoga pitomca, siromašnog i darovitog studenta, ovde stvara sam po koju humanu ustanovu, a na drugom mestu materijalno potpomaže druga već postojeća humana udruženja. Pojedini distrikti pak izvršuju humano delo sviju klubova u zemlji.

Ali ustanova dra Luja Votie-a (Dr. Louis Vauthier) iz Lozane, kako je on zamišlja, ne bi bilo humano delo jednog kluba, niti jednog distrikta, to bi bilo jedno delo celokupnog Rotarstva.

Njegova je zamisao stvaranje jedne sanatorije medjunarodnog studentstva u Lezenu, u Švajcarskoj.

Odmah posle rata nije bilo psiholoških momenata, da se za ovaku stvar brzo zainteresuju sve države u svetu. Zato je dr. Votie oprobao svoju ideju u malom razmeru, pozivajući u pomoć studente i profesore domaćih univerziteta, koji su svojim obaveznim semestralnim ulozima omogućili već 1 oktobra 1922 da se u Lezenu, u Vodskom Kantonu, medju Alpima, otvori univerzitetska švajcarska sanatorija sa samo 45 postelja. U koliko je bilo mesta dolazili su i strani studenti, tako da za prvih 10 godina postojanja ove sanatorije ušlo je u nju pretstavnika iz 30 raznih država.

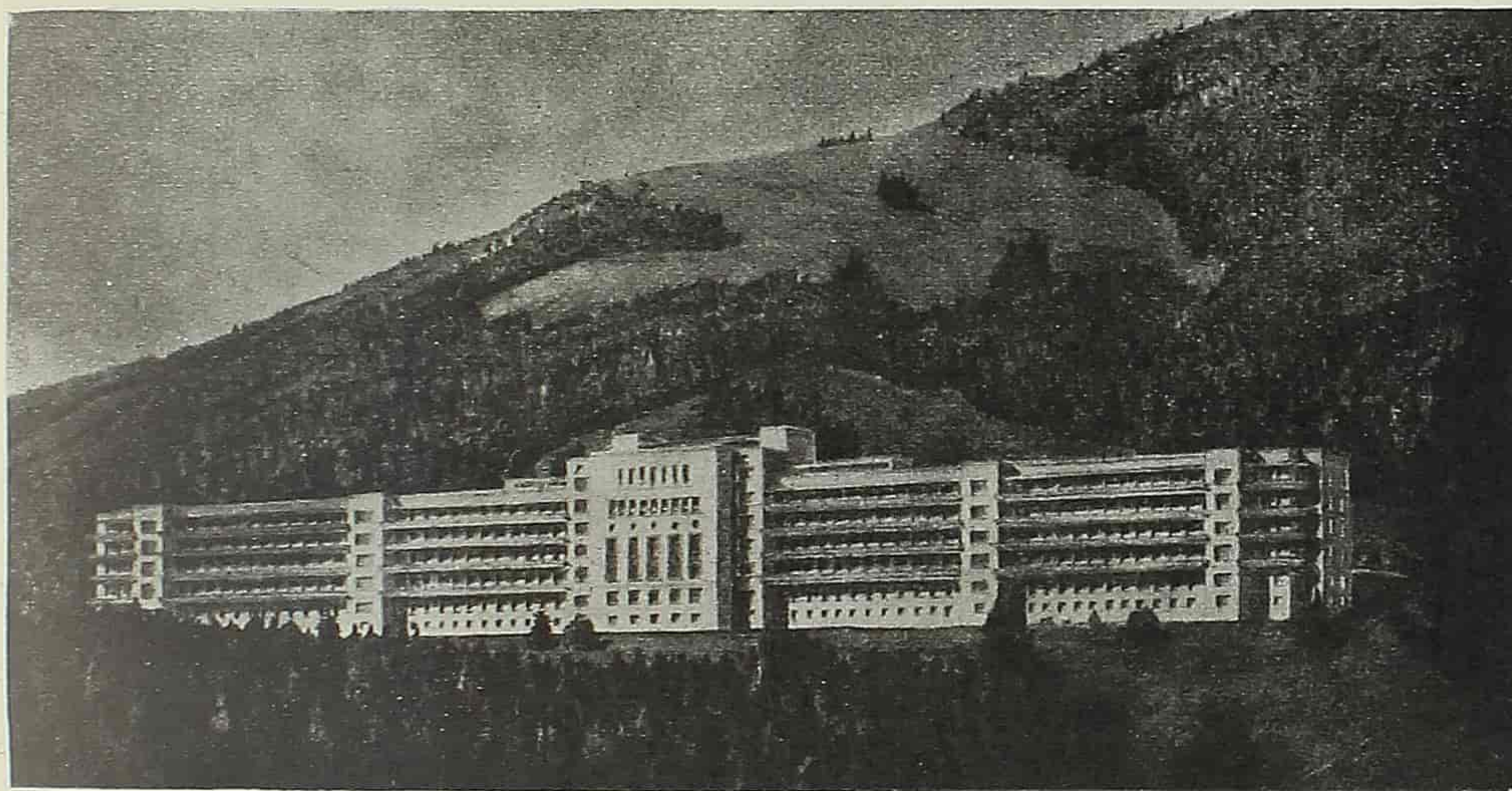
Proba dr. Votie-a je potpuno uspela i dala mu još jačeg elana, da svoju prvobitnu zamisao u delo privede.

Pod zaštitom Društva naroda sastao se u Ženevi 11 aprila 1927, jedan odbor pretstavnika medjunarodnih studentskih organizacija. Na tom skupu izneo je dr. Votie svoj plan za stvaranje medjunarodne studentske sanatorije i ovaj ga jednoglasno usvojio. Tu su bili pretstavnici ovih sedam udruženja: Medjunardna studentska konferencija, Medjunarodna studentska uzajamna pomoć, Medjunarodna federacija univerzitetski obrazovanih žena, Univerzitetska federacija hrišćanskih studentskih društava, Medjunarodna univerzitetska federacija za društvo naroda, Pax romana i Univerzitetska unija jevrejskih djaka. U Akcionom odboru sedi po jedan delegat ovde pomenutih organizacija i mnoge ugledne ličnosti iz više zemalja. Zemljište za podizanje sanatorije izabrano je u Lezenu, poznatom klimatskom mestu u Švajcarskoj, koje je Lezenska opština poklonila Akcionom odboru. Izvodjenje planova povereno je Žoržu Epito-u (Epitoux), arhitekti u Lozani, koji je radio i na planovima Švajcarske univerzitetske sanatorije.

Kao što se iz slike vidi, sanatorija će biti grandioznih razmera i jedinstvena po veličini i unutrašnjem uredjenju. Pored 208 zasebnih bolesničkih soba, pored medicinskih i hirurških instalacija, nebrojene prostorije biće ordedjene za univerzitetski socijalni život. Tu će biti biblioteka za sve vrste djačkih studija, pet laboratorija za izučavanje, velika sala za predavanja i manje sale za skupove po fakultetima. Predvidjeni intelektualni izvori i sredina, u kojoj će se studenti nalaziti, preobratice lečenje bolesnika u produktivni rad duhovnog života.

Sanatorija će biti u neposrednoj blizini velike opštinske šume. Okrenuta jugoistoku daje veličanstven pogled na vodske i valeske Alpe, i na dolinu kuda protiče Rona. Blagom uzbrdicom omogućavaju se duge šetnje po gustoj šumi četinarara.

Zgrada će biti sa dva sprata u zemlji, sa parterom, mezaninom i četiri sprata u visinu. U donjem podrumu su sve mašinske instalacije za centralno grejanje, dezinfekciju i drugo. U gornjem su podrumu velika trpezarija, centralna kuhinja, odeljenje za ostavu, perionice i stanovi za poslugu. U parteru su bolesničke sobe, kancelarije i laboratorije. U mezaninu pored bolesničkih soba veliki hol s malim salonima. Na prvom su spratu bolesničke sobe, medicinska odeljenja: pregledaonica, radioskopija, pneumotoraks, zubno i nosno-ušno odeljenje, biblioteka i čitaonica. Na drugom su spratu bolesničke sobe, pet stručnih laboratorija i stanovi za glavnog direktora, upravnika i šefa lekara. Na trećem su spratu velika sala za predavanje sa binom, velika terasa za sunčanje, pet operacionih sala, razni naučni kabineti i zanatske radionice. Na posletku su na četvrtom spratu smeštene sale za radio-grafiku i radio-lečenje, sa ogromnom terasom za sunčanje.

*Pogled na univerzitetski međunarodni sanatorijum u Lezenu
Aspect général du Sanatorium universitaire international à Leysin (vu du sud)*

U ovakvim je razmerama zamišljao dr. Votie ovu svoju međunarodnu univerzitetsku sanatoriju. A da bi zaista bila i međunarodna i svetska došao je dr. Votie na jednu spasonosnu ideju da za izvršenje ove svoje grandiozne zamisli potraži zaštitu kod Rotarstva. On je došao do ubedjenja, da bi Rotarstvo, međunarodno i svetsko, izvršujući jednu humanu dužnost, moglo da stvori materijalnu podlogu za stvaranje i izdržavanje ove sanatorije. Kada bi palo rešenje da svaki član sviju rotarskih klubova u svetu polaže godišnje izvesnu, odredjenu sumu novaca, moglo bi se od 150.000 članova sabrati ogromna suma za održavanje ove zaista međunarodne institucije. Zato je napravio probu u svojoj domovini, obrativši se Švajcarskom distriktu s molbom za pomoć rotara za ovu univerzitetsku ustanovu. I bio je dobre sreće. Švajcarski rotari su jednostavno primili predlog dr. Votie-a i dobrovoljno se obvezali na svakogodišnji prilog u korist ove sanatorije. Probivši tako led u Švajcarskoj, obratio se dr. Votie na sve evropske zemlje i sve evropske rotarske distrikte, šaljući im planove i predračune buduće sanatorije.

Dr. V. Kujundžić

III. Osnivanje kluba u Osijeku

Dne 30. aprila 1929. sastadoše se Kabelać Josip, Kostial-Živanović Dimitar, Dr. Miler Dragan, Ing. Pilpel Vjekoslav, Dr. Pinterović Milovan, Willheim Robert i Zsille Stjepan na pobudu nekih članova tek osnovanog zagrebačkog kluba, da pretresu pitanje eventualnog osnutka Rotary kluba u Osijeku.

Odluka je pala, da se sazove šira konferenca, koja je pod predsjedanjem Dr. Kaisera Maksa održana 7. maja 1929. u prisutnosti od 17 gospode; Willheim Robert pročitao je pravila i poslovni red kluba u Zagrebu, te je gore spomenutim sazivačima dato u zadaću, da svrše sve predradnje, koje su potrebne za osnutak kluba.

Prese dnik
R. C. Osijek
dr. Julije Kajzer
President of
Osijek R. C.

Tajnik
R. C. Osijek
Rudolf Knežević
Secretary
of Osijek R. C.

Dne 19. septembra 1929. održana je ponovna konferenca, kojoj prisustvovahu osim domaćih i Ing. Alaupović Radovan i Frank Viktor iz Zagreba; tadanji sekretar i sadanji predsjednik zagrebačkog kluba razložio je prisutnima svrhu i ciljeve rotarskoga poketa i način kako da dodje do osnutka kluba u Osijeku i da isti bude uvršten u ROTARY INTERNATIONAL. Kod te zgrade obavljena je i klasifikacija osnivača.

Konstituiranje kluba izvršeno je 3. oktobra 1929. te je izabran za predsjednika Franjo K. Schmidt, a za tajnika Dr. Pinterović Milovan, članovi su bili: Dixel Antun, Frankl Miroslav, Govorković Ivan, Hartl Josip, Hinić Dušan, Kabelać Josip, Dr. Kaiser Julije, Dr. Kaiser Makso, Kiš Julije, Kolar Hugo, Kostial-Živanović Dimitar, Krbavac Andrija, Malin Vladimir, Dr. Miler Dragan, Pfeiffer Oton, Ing. Pilpel Vjekoslav, Reisner pl. Adam, Schmidt Franjo K., Schuster Janko, Speiser Jos p, Dr. Ulmanky pl. Milan, Willheim Robert i Zsille Stjepan.

Svečana Inauguracija obavljena je 12. oktobra 1929. po delegatu R. I. Schulzu Jozefu u prisuću Ing. Alaupović Radovana, Frank Viktora, Kalda Lava, Dr. Šmit Aleksandra svih iz Zagreba i cjelokupnog članstva.

Tom zgodom dobio je klub prvi dar: divan srebrni stalak ukrašen zastavicama od brata Franka Viktora.

Svečanu predaju čartera nama i klubu u Novom Sadu izvršio je Delegat R. I. Sturm Aleksandar član Rotary Cluba Wien, na 25. maja 1930, u Subotici na Paliću u prisuću izaslanika klubova Beograd i Zagreb.

Klub je dobio broj 3241 i postao članom ROTARY INTERNATIONAL.

Od osnutka do danas držano je u klubu 84 predavanja iz tako rekuć svih grana privrede te kulturnog i humanitarnog polja, a izim toga držani su nebrojeni referati o predavanjima iz drugih klubova.

Klub polaže osobitu važnost i na frekvenciju, pa je na distriktnoj konferenciji dne 6. i 7. maja 1933 u Beogradu ustanovljeno, da je naš klub pokazao u prošloj godini najbolju frekvenciju, pa mu je za nagradu

Aleksandrova ulica u Osijeku — Aleksandrova street in Osijek

predan prolazni dar u obliku srebrne košnice izradjene po bratu Šenoi, a osnovao je taj prolazni dar Rotary klub u Zagrebu. Naš klub je dao inicijativu za osnutak vukovarskog kluba i kao kum preuzeo sve da Inauguracija bude što svečanija 20. nov. 1932, po tadanjem guverneru EDI MARKOVIĆU.

Za stipendije, potpore, milodare kulturnim humanitarnim i socijalnim društvima darovao je klub od osnutka do danas svotu od 39.700.—

Klub podržava stalne veze sa civilnim i vojničkim vlastima, pozivajući reprezentante istih na svoje sastanke.

Predsjednici kluba bili su: 1930/2 *Schmidt Franjo K.*

1932/3. *Dr. Pinterović Milovan* 1933/4. *Dr. Kaiser Julije*

Klub broji danas 28 članova.

Osijek, 26. septembra 1933.

Rudolf Knežević

ЖИВОТ РОТАРИ КЛУБОВА У ЈУГОСЛАВИЈИ

R. C. BEOGRAD

Sastanci (Meetings):
Ponedeljak (Monday): 20.00
Hotel Srpski Kralj

На 242-ом састанку, под претседништвом *Адолфа Минха*, гувернер *др. М. Стојадиновић* поднео је члановима клуба своја интересантна запажања из Лозане, као и извештај о оним интерним дотађајима који нису могли бити објављени у гувернерском писму, према израженој жељи. Између осталог, напоменуто је, да ће гувернер италијанских ротара, још ове зиме учинити посету нашим клубовима, као што је истакао у Лозани у врло срдачном разговору са нашом делегацијом. Др. Стојадиновић је још напоменуо веома лепо интересовање у Швајцарској за нашу земљу, у чему има много заслуге и пропаганда за туризам коју врло смишљено води ротар *Сиришчевић*. Клуб је са великим интересовањем саслушао гувернерове утиске с пута и захвалио му се топло. На истој седници примљен је у чланство *г. Арон Алкалај*, генерални секретар Државне хипотекарне банке у Београду, а уведен у чланство београдског клуба, ротар *Мирко Балубцић*, досадањи члан новосадског клуба. Решено је на овоме састанку, да се половина износа за невољне употреби као путни фонд а половина у добротворне сврхе.

На 243-ем састанку, председавајући *Адолф Минх* поздравља бројне госте, који су се били окупили зарад објављеног предавања „о валутном питању”. Брат *Стеван Коен*, иза претседникове речи, детаљно обавештава новог члана клуба, *Арона Алкалаја*, о ротарским принципима а присутној браћи представља најновијег члана, излажући његов вредни живот. Када је нови ротар положио заклетву, потписујући текст, претседник му је у једноставној цере-

монији прикачио ротарску значку. Нови члан је тада, у своме лепом говору, изнео колико му је драга ротарска заједница. Иза ове интимне свечаности, ротар *Никола Станаревић* одржао је очекивано предавање иза чега је гост, *г. др. Паја Станишић* изнео своје погледе и бранио своју тезу, донекле супротну предавачевој. Ротар *др. Кујунџић* обавестио је клуб о откривању Змајевог споменика у Каменици где је учествовао као делегат а ротар *Ика Панић* изнео је утиске са прославе Хајдук-Вељкове Крајине.

Нови чланови Р. К. Београд:

АРОН АЛКАЛАЈ. Родио се у Београду 1880 г. и после гимназије наставио школовање у Београдској трговачкој академији. Пре 35 година ступио је у Управу фондова и остао у њој непрекидно, заузевши данас у великој Држ. хипотекарној банци веома угледни положај ген. секретара. За време рата био је интерниран у Мађарској.

Сарађивао је у „Економисти”, „Новом животу”, „Мисли” и неким дневним листовима. Претседник је Јеврејске читаонице, у којој су слушана у низу година многа предавања од најпознатијих јавних радника и професора универзитета.

Одликован је орденом Св. Саве III и IV ст. и Белог орла V ст.

*

МИРКО БАЛУБЦИЋ, досадањи члан Р. К. Нови Сад, преведен је у чланство Р. К. Београд.

R. C. LJUBLJANA

Sastanci (Meetings):
Sreda (Wednesday) 20.00
Grand Hotel Union

Ротари Клуб у Љубљани на свом 127 састанку одређује браћу *Др. Крејчија* и *Др. Паулина* да припреме потребну организацију за посету Р. К. у Целовцу. Брат *Др. Крвч* држи предавање о служењу у ротарском позиву и односима према намештеницима и клијентима. На 128 састанку саопштава брат претседник *Др. Слокар* о свом поласку за Париз и намеру посете париског Р. К., којем хоће да поклони заставицу. Брат *Кнез* читао је опис свог живота. На 129 састанку прочитао се предлог друштва „Путник” за пројектовани пут у Целовац, који ће бити 1 или 15 ок-

тобра. Р. К. Целовац приликом велике авионске катастрофе у Љубљани изражава своје саучешће. Брат *инж. Божић* реферише о „годишњој скупуштини удружења шумара“ у Бања Луци.

Митинг на дан 27 септембра био је у првом реду посвећен успоми покојног брата др. Добриле, чијој сахрани на дан 23 септембра су присуствовала сва присутна браћа. Брат др. Слокар се у кратком говору сетио покојног брата. У даљњем току митинга даје брат претседник др. Слокар извештај о митингу у Паризу на дан 20 септембра, на којем су била присутна и два ротарска члана из Југославије (Баум из Вуковара и Манојловић из Новог Сада), те је тај париски митинг постао срдачна манифестација искрене љубави Француза према нашем народу. Брат архитект *Костаперариа* даје приказ свога живота.

R. C. MARIBOR

Sastanci (Meetings):
Ponedeljak (Monday) 19.30
Velika kavarna

Мариборски Ротари Клуб одређује на својој 139 седници Inter-city-meeting у Св. Иљу са Р. К. Грац за 12 септембар, честита брату *Јурковићу* на награди за најбољу пасмину југомонтафонске пасме, примљеној од Њ. В. Краља. Брат *Саботи* предлаже, да се као и раније одржавају „пословни митинзи“, у први понедељак сваког месеца за интерне клубске послове. Брат *Шорли* реферише о посети братског Љубљанског Клуба и о обичају да сваки члан свој Клуб извести о своме *curriculum vitae*, шта предлаже и за Мариборски Клуб. 140 седница одржала се је као Inter-city-meeting у Св. Иљу, на коме је било 9 ротара Клуба из Граца са својим претседником, *Шацлом*. Ротар *ди Гашипаро*, професор универзитета у Грацу, на нашем језику одржао је најодушевљеније примљен, поздравну реч

у којој изражава топле симпатије, поштовање и пријатељство према Мариборском Клубу и озбиљну вољу, да се постигне 6 ротарски циљ. Саопштава се, да су грацки ротари добили од југословенског Консулата сталне визе за посету Југославије по сниженој цени. Прима се предлог, да се тражи код аустриског Консулата у Љубљани да и он да сличну олакшицу приликом виза за Аустрију. На 141 седници реферише *пастпретседник Саботи* о разним судским питањима, који су наишли на опште одобравање и интерес. На 142 седници паст-претседник *Шлајмер* саопштава, да је претседник *Др. Плој* као члан Југословенске делегације Друштва Народа отпутовао у Женеву. Са великим интересовањем саслушан је био реферат брата *Крејчија* о општинским изборима у Дравској бановини. По предлогу брата *Лукмана* одлучује Клуб, да се 30-IX врши необавезан излет у Птуј ради посете изложбе слика ротара Луиђи Казимира, члана Р. К. Беч, која се одржава у родном месту овог одличног бечког графика.

R. C. NOVI SAD

Sastanci (Meetings):
Petak (Friday) 20.00
Hotel Kraljica Marija

На 164 састанку, под претседништвом Живорада Богдановића, предавање брата *др. Ивана Воски*, ротара из Суботице, „О функцији адвокатског и судијског позива у правној држави“, додељено је *др. Милану Матићу* да о њему реферише у клубу. Брат *Грачанин* реферисао је о нашем путничком ваздушном саобраћају а *др. Борота* поднео је свој реферат из циклуса „О служби у звању“, а посебно о организацији општинске и гратске самоуправе код нас, с обзиром на нови закон о општинама и пројектом закона о градовима. Упоређењем појединих узакоњених начела у закону о општинама,

брат др. Борота изнео је добре и лоше стране тих начела за градове, пледирајући да се за гратске општине процишу другојачије одредбе које ће више одговарати приликама и потребама наших градова.

Следећи састанак од 8. септембра почео је одавањем поште умрлом члану *Младену Петровићу*.

У циклусу предавања „О служби звања“, говорио је брат *Вилим Вајс*, о „текстилном оплемењивању и фарбању тканина“ а тај реферат је умножен и стоји свима клубовима на расположењу. Ротар *Милан Манојловић*, инжењер, известио је клуб о пријему деце ротара у логору код Авињона (Француска).

Гост ротар *Вилим Кунда*, узео је реч да захвали на братском пријему у нашем клубу. Брат Кунда, који је по професији евангелистички свештеник, и који је тога дана дошао у Нови Сад да присуствује конференцији Универзалног савета хришћанских цркава, изнео нам је, у краткој али импресивној својој речи, своје побуде које су га, баш као свештеника, довеле у ротарство; а затим је поменуо сјајан говор, који је баш тога вечера у новосадској православној цркви, пред црквеним великодостојницима из целог света, одржао Епископ охридско-битољски Др. Николај Велимировић; у коме је Епископ говорио о *духовној визији* и потреби *моралног живота*, да би се човечанство избавило из ове страховите кризе у којој се данас налази. Доводећи ово схватање ученог Епископа Николаја са принципима Ротарства, брат Кунда је истакао велику моралну снагу ротарског покрета, и његову велику и значајну улогу у духовном препорођају човечанства. Речи брата Кунда цела седница поздравила је једнодушним одобравањем.

166-а седница протекла је махом у текућим пословима клуба, о адаптацији новог локала у „Краљици Марији”

о чему реферише председник *Живорад Богдановић*. Брат *Војин Бркић* одржао је предавање о „Социјалном осигурању у вези са закључним рачунима Срединшег уреда за осигурање радника у Загребу, за 1932 г.” Ово предавање је изазвало живу дискусију. Реферат стоји свима на расположењу.

На 167 састанку, секретар др. *Сима Алексић* изнео је фреквенцију сваког појединог члана, према којој просечна износи 69,59%. То даје повода председнику да упозори браћу на редовнију посету. После прочитаног 3-ег месечног писма гувернеровог, добио је реч *Бела Голд* о „пшеници и житарској трговини код нас и уопште”. Предавач је изнео тешко стање привреде и судбоносно доба за извоз жита.

Предавање је било ванредно интересно и др. *Бранко Петровић*, наставио је развијање теме, разилазећи се донекле у гледишту са братом Голдом.

Новосадски клуб позвао је све клубове у нашој земљи да пригодом **НОВОСАДСКЕ СМОТРЕ** дођу у Нови Сад на редован клубски састанак, на дан 27 октобра.

Овоме позиву одазвао се већ велики број ротара из свих клубова.

R. C. OSIJEK

Sastanci (Meetings):
Četvrtak (Thursday) 20.00
Grand Hotel

Под претседништвом др. *Пинтеровића* протекла је 194 састанак од 31. августа у текућим пословима клуба и читању кореспонденције. Брат *Кабелач* реферисао је о недељном извештају Ротари клуба из Прага и Нови Бишов; брат *Пфајфер* о извештају Р. К. Беч; брат *Цили* о извештају Р. К. Пешта. Одржани су и реферати о чланцима објављеним у иностраним ротарским листовима. Одржан је и један изванредни састанак 24-IX на позив брата др. *Чачиновића* у његовом винограду, у Трнави, крај Бакова, који је успео јер је

у изванредном аниму прослављен 200-ти састанак који пада тек 12-X.

На 198. састанку дне 28-IX. држао је бр. Хартл врло успело предавање о „Политичко војничком погледу Европе”. На том састанку били су гости дивиз. генерал Станисављевић, обласни инспектор Дејановић и шеф штаба Божановић.

Фреквенција за тај месец износила је 84.55%.

Следећа седница била је посвећена рефератима о недељним извештајима иностраних клубова, и пријему поште.

У току месеца августа и септембра овај је клуб примио шест нових чланова:

Д-Р ЈОСИП БЕНЧЕВИЋ, шеф хируршког одељења закладне болнице; класификација: хирургија
ФРАЊО ДЛУХИ, инжењер, субласник грађ. предузећа Длухи и Фули; класификација: грађевинарство-архитектура.

ЈОСИП КРАСО, рабнатељ млина; класификација: млинска индустрија.

ФРАЊО ПИРЦ, индустријалац; класификација: рафинерија минералног уља.

КОРНЕЛИЈЕ ШУПЕР, пивар; класификација: пиварство.

Д-Р ПРОКОПИЈЕ УЗЕЛАЦ, средњи здравствени референт; класификација: лекарство.

R. C. PANČEVO

Sastanci (Meetings):
Petak (Friday) 20.00
ivara Vajfert

Р. К. Панчево на својој 114 седници разматрао је записнике клубова у Загребу, Суботици и Н. Саду. Ротар *Кунд* честита паст-претседнику др. *Ђури Хадји* на избору за претседника Српске Православне Црквене Општине. На 115 седници примљен је нов члан: *Адлер*, класификација: „електро-машинска инжењерија”. Ротар *Предић*, тајник клуба пробраним речима поздравио је новог члана. Ротар *Вили Вајс* реферише из своје струке: о финансијским и привредним приликама у нашој земљи. У дебати највише учествују ротари: *Витман* и *Адлер*. На 116 седници претседник *Васа Исаиловић* реферише о својој путу у Марибор, о конгресу планинара, који је тамо одржао 4, 5 и 6 августа и о својој боравку на Хвару. На

117 седници претседник *Исаиловић* реферише о својој посети београдском Р. Клубу. Ротар *Кунд* реферише о својој боравку у Врњачкој Бањи. На 118 седници разматрани су извештаји разних клубова и бројеви „Грацер Ротариер”, врло лепо уређеног гласила Р. К. Грац у Аустрији. Остатак вечери проведен је у другарском и пријатељском разговору.

R. C. SARAJEVO

Sastanci (Meetings):
Ponedjeljak (Monday) 20.00
Hotel Europa

Р. К. Сарајево посветио је свој 136 састанак великом југословенском уметнику *Мештровићу*. Ротар *Јакша Кушић*, тајник Клуба, прочитао је своје врло интересно предавање о *Мештровићу*. Ротар *Шола* је предложио, да се ово предавање умножи и пошаље свима клубовима у земљи, што је и усвојено. На 137 састанку ротар *Дучић* је реферисао о извештају главног секретара Р. И. за 1932/33. Из тога се извештаја види, да се ротарство шири по читавом свету, подижући морал. Има до сада 3.589 клубова. Ротар *Ристић* реферише о привредној конференцији у Загребу Претставници нашег привредног живота донели су и једну опсежну резолуцију, где су изнели: шта би требало да се учини, па да наша привреда оживи. На 138 састанку фреквенција је била врло слаба. Потпретседник др. *Хациомеровић* апелује на браћу да долазе у већем броју, како би се фреквенција, која је стално ниска, повећала. На 139 састанку одржао је успело предавање ротар др. *Павичић* о организацији и задацима Црвеног Крста. Брат *Вранић* износи своје врло интересантне импресије са пута кроз Италију. Вели да се на изложби у Фиренци, у одељењу где се показује генеза и развој фашизма од почетка рата, па до данас, налазе изложени и портрети: *Принципа* и *Илића*.

R. C. SIBENIK

Sastanci (Meetings):

Četvrtak (Thursday) 20.30

Hotel Krka

1 октобра одржан је у Дрнџу међуградски састанак клубова Сплит и Шибеник. Брат *Вонко*, потпретседник Р. К. Шибеник отворио је официјелни део састанка и замолио брата инж. *Дану Матошића*, председника Р. К. Сплита да претседава овом првом међуградском састанку.

Пошто је брат инж. *Дане Матошић* преузео претседничко место развила се дискусија по појединим тачкама програма. Дискусија је текла братски, мирно, достојанствено и у погледу тачака програма дошло је до ових закључака:

1) У одбор за споразуман рад клубова Сплита и Шибеника улазе од стране Шибеника: *Шупук*, *Матавуљ*, *Јежина* и *Жаја*, а од стране Сплита: *Др. Тартаља*, директор *Ступановић*, *Фране Аљиновић* и инж. *Дане Матошић*.

2) Из истоветности економских и културних интереса Сплита и Шибеника нама ротарима намеће се као дужност, да заговарамо и подупиремо међусобно зближење и слогу на свима гранама привредне и културне делатности. У овој дебати учествују браћа ротари инж. *Дане Матошић*, *Анђео Уводић* и *Вичић*.

3) Градови Сплит и Шибеник у погледу промета странаца били су до сада само транзитне станице. Обзиром на ово закључује се, да се поведе заједничка реклама и да се настоји странца и дуже задржати јер околица Сплита и Шибеника обилује изванредним излетштима (Слапови Крке, Висовац, Бишево, Врњача, водопад Цетине итд.) У питању паробродарских и жељезничких веза имају се оба града међусобно подупирати и заједнички поради на развитаку промета странаца у опште. У дискусију улазе браћа: инж. *Матошић*, *Јежина*, *Др. Гласер*, *Уводић* и *Вичић*.

4) Пошто је изградња Унске пруге од највитаљнијег интереса за оба града закључује се заједничком акцијом преко сенатора и народних посланика поради на остварењу већ постојећег законског пројекта. У дискусију улазе ротари: Инж. *Дане Матошић*, директор *Ступановић*, *Жаја*, *Фране Аљиновић*, *Лисичић* и *Вичић*.

5) Одбор за споразуман рад има се састати чим прије и одредити акцију у смислу горњих закључака и ротарских принципа. У дискусију улазе: инж. *Дане Матошић*, *Вичић* и *Др. Боначи*.

Једногласно се закључује да се телеграфски поздрави гувернер *Др Милан Стојадиновић*, паст-гувернер *Едо Марковић*, кипар *Иван Мештровић* и *Милош Шупук* претседник Р. К. Шибеник.

Док је трајао официјелни део госпође су биле позване на чај, који је у свом красном дому био приређен од стране супруге брата инж. *Вонка*.

Официјелни део закључен у 7 сати по подне.

Кроз јутро браћа ротари обишли су Отавице да походе и прегледају величанствени маузолеј брата *Ивана Мештровића*, а по том су отишли на Ропки Слап и Висовац. На Висовцу је била приређена закуска и сви су били пуни усхићења лепотама тог нашег дивног краја.

R. C. SKOPLJE

Sastanci Meetings:

Петак (Friday) 20.00

Hotel Bristol

Седница од 1 септембра одржана је у присуству седам чланова (фреквенција 33.33% а већ идућа је одржана са фреквенцијом 66.76%). Претседавао је брат *др. Бранислав Војновић*. На овој је седници, секретар клуба брат *Ђурђевић* реферисао по теми: „Како су регулисани наши односи са Албани-

јом уопште, а трговачки односи напо-се". Ротар *Милан Чемерикић* подвукао је важност овог питања и предложио умножавање предавања да би га читали сви клубови. На овоме састанку је решено да се држе још следећа предавања:

- 1) „Продукција пшенице у Јужној Србији” (референт брат *Таса Тасић*)
- 2) „О Данској” (реферише брат *Михаило Патрнogiћ*).
- 3) „О практичним резултатима” (референт брат *Хаџи-Драги Патрнogiћ*).

На седници од 15 септембра примећен је поновни пад фреквенције (38,1%). На следећем састанку одржао је брат *Таса Тасић* предавање о продукцији пшенице у Јужној Србији. Приликом дискусије, брат *Милан Чемеркић* скренуо је пажњу на чињеницу да у неким местима сељаци предају пшеницу у шупљим мерама а не по тежини, тако да су оштећени у случају да им је пшеница веће хектолитарске тежине.

Седница од 29 септембра протекла је махом у отправљању поште. Пажљиво је саслушан први део предавања о Данској, које је обрадио *Михаило Патрнogiћ*.

R. C. SUBOTICA

Sastanci (Meetings):
Sreda (Wednesday) 20.00
Park Hotel

Заједничка седница управног одбора и одбора за циљеве и задатке од 7. септембра, била је врло плодна. Претседавао је *Коста Капамаџија*. После прегледа поште и донетих одлука, брат *Павловић* реферисао је о даљњем школовању питомца клуба, *Стевана Мезеа*, а затим референт наводи акцију суботичких индустријалаца и трговаца да се приреди „Јевтина недеља”. За ову акцију моли се и подршка Ротариклуба.

Затим тајник даје детаљну и објективну критику као и реферат о досадашњем раду и изјављује, да по њего-

вом мишљењу рад компонентних пододбора не одговара захтевима, и није на нивоу на којем треба да буде. Позива се на наш рад у прошлој години, који је био плоднији те скреће пажњу на озбиљност задатака, који нам претстоје.

Моли подобор Другарство да се што више стара о међусобном зближењу наших чланова, да би се на тај начин постигла идеална хомогеност у нашем клубу

Изјављује да је досадашњи рад Пододбора за Јавност био оскудан и предлаже да се потражи начин којим бисмо могли доћи у тешњу везу и сарадњу са месном штампом и тако знатно допринети пропаганди ротарства.

Опомиње Подобор за Примање што није ништа предузео у погледу повећања броја чланова и са жаљењем констатује да смо од постанка клуба изгубили 20 чланова.

У погледу даљњег рада Одбора за Служење Заједници, изражава наду да ће ступањем брата *Павловића* бити унето више активитета и живота у овај одбор, већ из разлога што је брат *Павловић* у својству главног секретара удружења трг. и инд. у тесној вези са свима привредним установама и организацијама.

Констатује да је Одбор за Међународно Служење присиљен да само теоретским радом припрема терен за будућу акцију, пошто је силом прилика сиречан да на међународном пољу развије јачу делатност.

Овај реферат тајника је био саслушан са великим интересовањем. Његове искрене речи су потстрекле присутне, те је након дискусије о детаљним питањима појединих одбора решено, да ће сваки одржати овоју седницу у најкраћем року ради утврђења даљних програма рада.

Следеће редовне седнице, 176 и 177 одржане су у отправљању текућих послова и дискусије о „Јевтиној недељи”.

178 састанак, од 27. септембра, почео је предавањем брата *Сокчића* о „Тарани као замени пиринча“. У суштини, референт је истакао да би се пољопривредна криза донекле ублажила када би се увела употреба таране уместо пиринча. Држава би у томе требала да предњачи у војсци и казним заводима дајући пример исхране тараном. Позитивни резултати би се одмах испољили.

Потрошња би само у казним заводима износила 2.080.000 кг. ако узмемо, да би од 40.000 лица који су тамо настањени, појединац консумирао годишње 54 кг. Предавач је затим говорио о цени, рентабилности и могућности фабричне производње као и кућњег обрта. У дебати по овом питању учествовали су браћа *Рот*, *Мартиније*, др. *Кенделац*, др. *Боски* и *Ничин*...

Тајник примећује да је изнесена идеја добра али да рачунски подаци нису темељно израђени. Предлаже да се питање проучи у погледу хранљивости, хигроскопије (због могућности лагровања) машинерије, инсталације за производњу, инвестиције итд.

R. C. SUŠAK
Sastanci (Meetings):
Sreda (Wednesday) 20.00
Park Hotel

На 171 састанку председник *Др. Ружић* известио је о Соколској прослави у Драги, где је прочитан и саставак нашег брата *Цара*, који је на публику учинио дубок утисак.

Освртом на предавање г. *Пакација* у Р. К. Роскилде у Данској, брат *Милан барун Турковић* истакнуо је, да је проценат аналфабетизма у Југославији са 45% превисоко захваћен па ће се настојати тај податак проверити увидом у статистикама.

На 172 састанку саслушано је занимљиво предавање брата инж. *Перушића*

„О Плитвичким језерима“, којим нас је упознао са свим лепотама овог дивног краја наше домовине, на коме нам заведе сви културни народи света. Тим поводом потакнуто је и питање једног клупског излета на Плитвичка језера.

Том састанку присуствовао је брат др. *Пошахер* од Р. К. Грац који је изјавио, да чини посету баш на потицај браће свог клуба и својих сународника, који се не могу нахвалити гостољубивости и лепота наше домовине, које су искусили приликом познатог ротарског састанка на Јадрану г. 1931.

На 173 састанку клуб је имао прилику поздравити као госта контра адмирала у пензији госп. *Рикарда Салтера*. На истом састанку обављена је комеморација првог председника загребачког клуба, *Јосипа Микуличића*. На том је састанку уједно закључено да се ступи у везу са Ротари клубом у Софији, изменом недељних извештаја. На истом састанку дао је брат *Очигрија* исцрпне податке о раду друштва за сузбијање просјачења, које је основано иницијативом нашег клуба.

На 174 састанку клуб је поновно поздравио као госта контраадмирала *Салтера* те *Др. Пиера Рисмонда* од Р. К. Сплит. На том је састанку пре свега комемориран пок. брат *Добрила* од Р. К. Љубљана. По иницијативи брата *Рисмонда* закључено је, да се поради око што теснијег зближења нашег и сплитског клуба, па је као потицај, да се одржи један међуградски састанак наших клубова. По предлогу *Др. Воњетића* имало би се то одржати на Рабу, по могућности још у току октобра о. г. На истом састанку реферисао је председник *Др. Ружић* о своме путу у Неготин на прославу ослобођења Крајине, који је провео у друштву са добрим пријатељем нашег клуба братом *Иком Панићем* из Београда.

R. C. SPLIT

Sastanci (Meetings):
Sreda (Wednesday) 20.30
Hotel Central

На седници од 7 септембра, одржаној под претседништвом инжењера *Матошића* рад је отпочео предавањем др. *Боначица* „о стању ротарства на страни“ а затим исти референт износи главне тачке из предавања гувернеровог у Лозани „о питању незапослених с обзиром на капитализам и комунизам“. У дискусији која је живо развијена, узели су особеног учешћа брат *Бсначи* и брат *Уводић*.

R. C. VARAŽDIN

Sastanci (Meetings):
Petak (Friday) 20.00
Grand Hotel Novak

С почетком септембра започела су у клубу опет предавања и то реферати из вања. 8-IX брат *А. Крајански* одржао је предавање о продукцији етеричних уља у нашој држави и њиховом експорту те о значењу, које би организована продукција тих уља могла имати за нашу привреду. 15-IX је брат *Фриедлендер* одржао предавање о савременој индустрији уметне свиле, њезинном развоју и односу вештачке свиле према „природној“. 22-IX је брат *Цепанец* одржао предавање о развоју киншобранске индустрије у нашој држави. Затим је брат *Посмоди* пројектирао филмове „Школе народног здравља у Загребу“ и то „Косово“ и „Плитвичка језера“. 29-IX је брат *Калафатић* одржао предавање о најновијим истраживањима и покусима, да се отров кобре употреби за лечење рака. Тај ће се низ реферата наставити стално и даље.

R. C. VUKOVAR

Sastanci (Meetings):
Ponedjeljak (Monday) 19.30
Grand Hotel

Од овога клуба уредништво није добило никаквог извештаја.

R. C. ZAGREB

Sastanci (Meetings):
Ponedjeljak (Monday) 20.00
Hotel Esplanade

Под претседништвом др. *Радована Алауповића* Ротари-клуб Загреб отпочео је иза летњег одмора своју запажену активност. На седници од 11 септембра (фреквенција 83.30%), претседавајући топло поздравља присутног члана др. *Милована Зорићкића*, захваљујући му, да је током лета достојно репрезентирао загребачки клуб у ротари клубовима Енглеске, као и за исцрпне и интересантне реферате које је слао пригодом ових посета.

У извештају о присуствовању страним клубовима, реферисао је први брат тајник, *Томљеновић*. Он је посетио клубове Сен-Мориц и Луцерн, срдечно примљен у једном и другом. Др. *Алауповић* је поднео извештај о другој регионалној конференцији у Лозани.

На овој седници је одржано предавање брата инжењера *Кошака* „о трамвајским колосецима“.

227 састанак, започео је после исцрпне поште рефератом брата *Миленка Марковића* о „Европском валутном систему“, према теми Џона Крабтри, на Лозанској конференцији.

Поводом Лозанске конференције загребачки Клуб имао је једну врло срећну идеју, да сви реферати који су у Лозани одржани, буду предметом дискусије и у Загребачком клубу. Тако је за сваки предмет одређен по један референт и загребачки ротари имали су прилике да детаљно буду обавештени о ономе шта се радило у Лозани. (Напомињемо да се отштампани текстови свих главних предавања у Лозани могу добити на немачком, француском, енглеском или талијанском језику од Европског секретаријата у Цириху).

Пошто је приказао предавање, које је „Југословенски Ротар“ резимирао у

прошлом броју, брат Марковић је изнео и своја властита опажања.

Констатира се, да се у валутном хаосу манифестира тек један део опште политичке, економске и социјалне кризе данашњице те изгледа, да су учињене одвише велике погрешке и промашене многе прилике за успоставу старог економског еквилибра на бази природне игре економских сила. Слаже се са мишљењем, да су ранија економска равнотежа и стабилитет валута разрушени, и док се не изврши тешки процес акomodирања економских вреднота и мерила, нема изгледа у успешном решењу валутног проблема. Ови покушаји такозване политике манипулисане валуте доживили су фиаско. Факат, да је свака валута у најужој вези с финалсијамма државе, трговачком и плаћевном билансом те кредитним системом поједине земље, упућује на решавање и ових конексних питања. Врло важан момент је и питање поверења, на коме је израђено цело кредитно господарство путем кредитног система. Ослабљено поверење бити ће тешко успоставити, но тешкоће несмеју зауставити напоре око тога. Сређење свих тих прилика неће доћи само од себе већ треба стварати предуслове за консолидирање економских прилика на многим странама, а тако и на монетарној. При томе остаје опште признат принцип и постулат, да без стабилности монетарне нема стабилности економске, и да је најбоља база валута још увек злато.

За време реферата брата дра Миљенка Марковића прекида председник седнице да може поздравити придошлог госта ротара Јана Роговица члана Ротари клуба Варшава, који је као члан делегације пољских парламентарца допутовао у Загреб.

У врло лепом говору председник инж. Алауповић даје изражаја радости чланова загребачког клуба, да их је посе-

тио по први пут ротар брат Пољак. (Пљесак).

Гост ротар Јан Роговиц захваљује на пољском језику председнику на поздравним речима и испоручује поздраве чланова Ротари клуба Варшава.

У знак пријатељства предаје у име Ротари клуба Варшава председнику брату инж. Алауповићу пољску државну заставу, што браћа бурним пљеском пропраћају и устајањем одају почаст симболу пољске републике.

228 састанак од 25 септембра председавајући отпочиње са одавањем поште првом председнику и почасном члану, преминулом *Јосипу Микуличићу*. Инжењер Алауповић је рекао, колико је тежак удар нанет не само загребачком већ целокупном југословенском ротарству губитком тако активног члана, који је, и као болесник дао клубу у замену свога зета, драгог брата др. Иву Бачића.

Председник даље саопштава да је и братски љубљански клуб задесио тежак губитак: смрћу др. Мариа Добриле. На овоме састанку свечано су примљени у чланство: инж. *Фердо Сенечих*, (класификација „Велепродаја цигара и дуhana) и магистра фармације, *Јосипа Салопека* (класификација „Лекарне“). Они су у поздравној речи дали изјаву да ће се показати достојним поверења. Брат *Станко Шијца* реферисао је с догађајима Ротари-клубова у Берлину, Франкфурту, Минхену, Салбрикену, Ахену и Плацену.

Брат др. *Ј. Подује* добио је реч за реферат о предавању гувернера др. Стојадиновића у Лозани. Што се тиче попуњавања класификација, по речима председника одбора *Илије Вурдеље* треба настати на попуњавању ових:

Електрична, текстилна, кожна, стаклена индустрија; инжењерска струка, заводи и болнице и Осигурања.

ING. FERDO SENEČIĆ rodjen je 9. IX 1879. u Beču, maturirao je u Zagrebu i svršio visoku školu — Bodenkultur — u Beču. Iza dovršenih studija bio je najprije zaposlen kod gradnje vodovoda u Trebinju, a poslije je stupio u službu kod duhanske režije u Sarajevu. Svojim neumornim radom i vanrednim sposobnostima postaje direktorom u Mostaru i tvornice duhana u Sarajevu. Na ovom svome visokom položaju isticao se je kao vanredan stručnjak i radnik. Prije 4 godine postao je šef Monopolske uprave u Zagrebu za Savsku i Dravsku Banovinu.

U tom svome zvanju mi ga danas primamo i raduje nas, da naš klub dobiva u osobi brata ing. Senečića dostojnog pretstavnika klasifikacije Veleprodaja cigara i duhana.

MR. PH. JOSIP SALLOPEK kao pretstavnik klasifikacije „ljekarne“ u našem klubu, poznat je u svome zvanju kao vrlo agilan čovjek, koji u svojstvu predsjednika apotekarske komore, sekcije za Savsku i Vrbasku Banovinu vodi i aktivno sudjeluje u svim pitanjima svoga zvanja. Brat Sallopek je medju inim saradjivao aktivno i kod donošenja apotekarskog zakona. Rodjen je 11. III. 1891 u Sisku, te poslije dovršenih studija farmacije u Zagrebu, stupa kao magistar u jednu ljekarnu u Požegi. Kupuje apoteku u Virovitici i konačno apoteku Brodovinu u Zagrebu.

ŽIVOT R. I. IZVAN JUGOSLAVIJE

R. C. Baden bei Wien želi da menja nedeljna pisma sa našim Rotari klubovima. Do sada takva izmena postoji sa klubovima u Mariboru, Ljubljani, Zagrebu, Osijeku i Sarajevu. Ovaj klub želi da tu izmenu vrši i sa drugim klubovima u Jugoslaviji. Ovo je u toliko lakše, što jedan član kluba u Badenu govori srpsko-hrvatski, pa se izveštaji mogu slati i na našem jeziku. Badenski klub razvija vrlo veliku delatnost blagodareći naročito njegovom vrednom sekretaru Hansu Petscheku. Adresa: Herzoghof, Baden bei Wien, Oesterreich.

Mr. E. A. Francis, sekretar R. C. Marshalltown, želi da dobije jednu kolekciju poništenih jugoslovenskih poštanskih maraka. On će se rado odazvati sličnoj molbi odnosno američkih maraka. Njegova adresa: Mr. E. A. Francis, American Machine Products Co., Marshalltown, Iowa, U. S. A.

РОТАРСКА ШТАМПА О „ЈУГОСЛОВЕНСКОМ РОТАРУ“

Der Rotarier für Deutschland und Oesterreich (München, 1933 IV свеска 8 за август) доноси у рубрици „Ротарство у другим дистриктима“ овај приказ нашег листа:

Југославија. 15 јула о. г. изишао је први број југословенског ротарског часописа, под именом „Југословенски ротар“.

Споља се разликује од нашег листа нешто смањеном формом и умањеним обимом (16 страна), док су корице такође у сивој боји одржане. Часопис излази у Београду а одговорни је уредник сам гувернер 77 дистрикта др. Милан Стојадиновић. „Југословенски ротар“ излази месечно једанпут и стаје 5 динара по броју. Текст је делимиче латиницом а делимиче ћирилицом.

Поред гувернеровог месечног писма први број садржи уводне речи отступелог и новог гувернера, кратак животопис оснивача Ротарства Павла Хариса, садашњег и пређашњег председника Р. И., један живахни извештај са ротарског састанка на Бледу и извештаје о животу појединих југословенских ротари-клубова. Југословенски консул из Палестине пружио је драгоцене податке о привредним приликама у тој земљи.

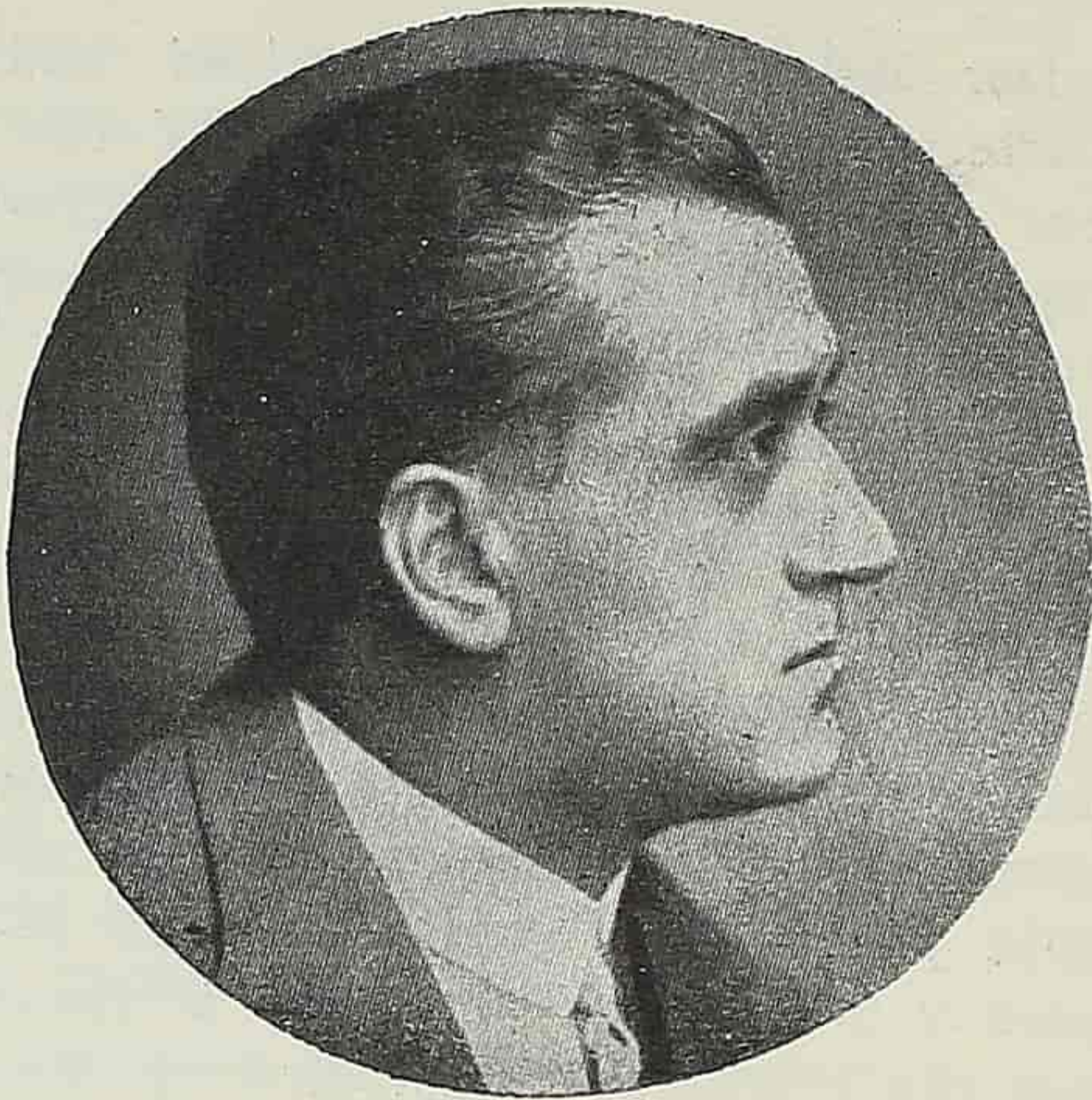
На крају су набројани сви нови председници и секретари југословенских ротарских клубова са њиховим адресама.

У првом броју доноси Ј. Р. слику родитеља Ротарства Павла Хариса и слику учесника на Бледском састанку.

Часопис оставља свеж утисак и у кратко ће време при учешћу свих југословенских ротара бити изграђен као део велике ротарске литературе, који ће бити од врло велике вредности за читање.

К.

NAŠI GUBITCI:

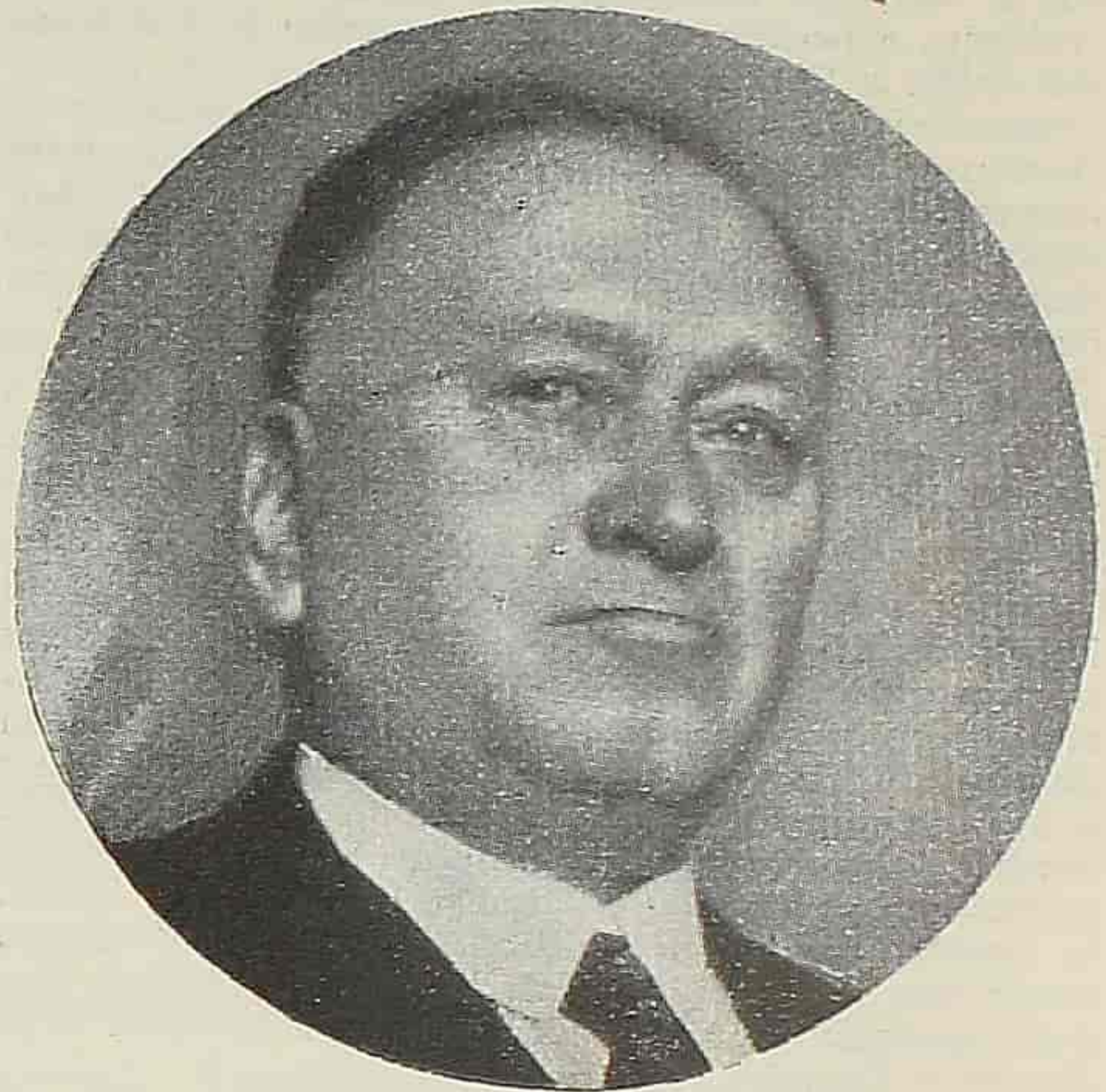
† *Mario Dobrila*

R. C. Ljubljana saopštava:
Naš brat dr. Mario Dobrila, ki je bil začetkom meseca še zadovoljen med nami, je preteklo soboto nenadoma obolel, in kakor nismo pričakovali najhujšega, je vendar usodno zastrupljenje krvi povzročilo njegovo smrt, ter je včeraj ob pol 2 zjutraj v sanatoriju izdihnil. Naš klub globoko žaluje za svojim preminulim bratom in sočustvuje z njegovo vdovo in osirotelo hčerko, saj smo imeli v njem zvestega in dobrega druga ter navdušenega Rotarca.

Ljubljana, 23. IX 1933.

Zdenko Knez,
tajnik.

Поводом изненадне смрти врлих ротара, наш брат гувернер др. Стојадновић упутио је телеграфским путем саучешће Р. К. у Љубљани и Загреб, као и породицама оба покојника. У свима клубовима одата је последња пошта одличној браћи и ротарима: Добрили и Микуличићу.

† *Josip Mikuličić*

Josip Mikuličić, rođen god. 1854 u Krasici u Hrv. Primorju, umro 19. septembra 1933. u Zagrebu, poslije duge i teške bolesti. Počasni generalni konzul republike Peru u Zagrebu, posjednik rudnika i tvornice u Limi u Peru, predsjednik Prekomorske Plovidbe d. d. na Sušaku. Jedan od osnivača Rotary-kluba u Zagrebu i prvi predsjednik zagrebačkog Rotary-kluba.

Već u mladim godinama pošao je u Južnu Ameriku u državu Peru, gdje mu je, zahvaljujući svojoj sposobnosti i spremi, uspjelo ubrzo steći lijep imetak i položaj.

Glavne odlike pokojnika bile su prirodjena skromnost, čestitost i veliko rodoljublje.

U krugovima privrede bio je dobro poznat i visoko cijenjen, te je mnogo doprineo našim trgovačkim vezama sa prekomorskim krajevima, a napose sa Peru-om.

„JUGOSLOVENSKI ROTAR“

is the chief organ of all Rotary Clubs in Jugoslavia.~ Appears on the 15th of every month Editor Dr Milan Stojadinović, Governor of 77 District R. I.

Главни и одговорни уредник: др. Милан Стојадновић, 10, Карађорђева, Београд
Графички уметнички завод „Планета“ (Срет. Ил. Обрадовића, Ускочка 8).

Фабрика
**РАДИАТОРА
И КОТЛОВА**
Вел. Бечкерек

Једина у земљи која
израђује радиаторе и
котлове од ливеног
гвожђа. Квалитет од-
личан. Цене умерене

**GRAND
HOTEL
OSIJEK**

Glavni nastan
Osječkog
Rotary Cluba

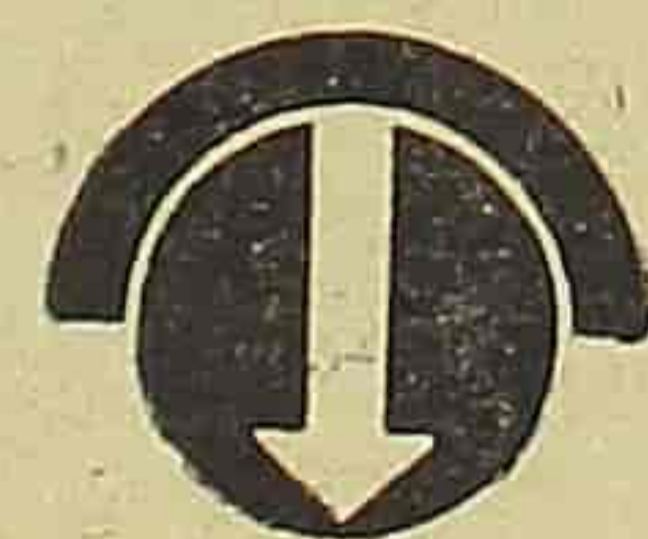
Restavracija
**Velika
Kavarna**

•
Maribor

•
Glavni stan
Rotary kluba
Maribor

**ХОТЕЛ
СРПСКИ
КРАЉ**

БЕОГРАД

Главни стан бео-
градског Ротари
клуба

»ФЕНИКС«

ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА
У БЕЧУ - ОСНОВАНО 1882

ДИРЕКЦИЈА ЗА КРАЉЕВИНУ ЈУГОСЛАВИЈУ У БЕОГРАДУ
Књ. Љубице 15/II, Тел. 23-008, Телеграм адреса: „Лефеникс“
У КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ ОДОБРЕН РАД РЕШЕЊЕМ
МИН. ТРГОВИНЕ И ИНДУСТРИЈЕ VI, БР, 4625 — 1922 год.
ДРУШТВЕНА ЦЕЛОКУПНА ГАР. СРЕТСТВА ОБРАЧУНАТА
5.100.000.000.— динара

СТАЊЕ ПОСТОЈЕЋИХ ОСИГУРАЊА ЖИВОТА ОБРАЧУНАТО
Крајем 1932 године динара 26.024.902.000.—
од тога у краљ. Југославији преко динара 900.000.000.—

Друштвено пословање протеже се на следеће државе: Југославију, Аустрију, Немачку, Француску, Чехословачку, Италију, Холандију, Шпанију, Белгију, Румунију, Мађарску, Пољску, Бугарску, Грчку, Турску, Египат, Сирију и Палестину. / Друштво има своје филијале и заступништва у Краљевини Југославији: у Загребу, Љубљани, Сарајеву, Осијеку, Новом Саду, Суботици и Вел. Бечкереку, као и у свим већим местима. / Друштво врши под врло повољним условима: Осигурање живота, капитала, мираза, ренте. Против несрећних случајева законске одговорности, пожара, провалне крађе и т.д

Предузеће за израду ко-
фера и тор-
барских из-
рађевина **МИЛАН Ј.
СТОЈАНОВИЋ И КО.**
Престолонаследников трг
(Теразије) 38, тел. 25-064

ДОМАЋА
ФАБРИКА
ОБУЋЕ

БОСТОН

БЕОГРАД

препоручује
своју првокла-
сну робу без
конкуренције.